

Annika Liljemark

Suomalaisen ja saksalaisen kirjanpidon sekä tilinpäätöksen erot

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tradenomi

Liiketalouden koulutusohjelma

Opinnäytetyö

Marraskuu 2014

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Annika Liljemark Suomalaisen ja saksalaisen kirjanpidon sekä tilinpäätöksen erot 51 sivua Marraskuu 2014
Tutkinto	Tradenomi
Koulutusohjelma	Liiketalous
Suuntautumisvaihtoehto	Laskenta ja rahoitus
Ohjaaja(t)	Lehtori Iiris Kähkönen
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli perehtyä suomalaiseen ja saksalaiseen kirjanpitoon sekä tilinpäätökseen. Tarkoituksena oli löytää keskeiset erot ja yhtäläisyydet näiden kahden maan kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä. Lisäksi tavoitteena oli syventää tietämystä Suomen tilinpäätöskäytännöstä sekä tutustua saksalaiseen kirjanpitoon ja tilinpäätöskäytäntöön.</p> <p>Tutkimuksen menetelmänä käytettiin kvalitatiivista eli laadullista menetelmää. Työn tavoitteiden saavuttamiseksi asetettiin tutkimusongelma. Tutkimusongelmaa selvitettiin tutkimuskysymyksiä apuna käyttäen.</p> <p>Opinnäytetyön viitekehys koostui kirjanpidon yleisistä periaatteista, tilinpäätösperiaatteista ja tilinpäätöskäytännöistä. Viitekehyksessä käytettiin aineistona suurimmaksi osaksi aiheeseen liittyvää painettua kirjallisuutta. Opinnäytetyön empiirisessä osuudessa vertailtiin suomalaisen ja saksalaisen kohdeyrityksen tilinpäätöksiä keskenään.</p> <p>Tutkimuksessa ilmeni, että Suomen ja Saksan kirjanpitokäytäntöjen väliset erot eivät ole suuret. Suurimmat erot kirjanpitokäytännössä olivat kirjanpitoa ohjaavissa laeissa. Maiden tilinpäätöskäytännöt ovat melko yhtenäiset vaikkakin eroja löytyy muun muassa pakollisissa tilinpäätösasiakirjoissa sekä tase- ja tuloslaskelmakaavoissa.</p>	
Avainsanat	kirjanpito, tilinpäätös, Suomi, Saksa

Author(s) Title Number of Pages Date	Annika Liljemark The Differences in Accounting and Financial Statements in Finland and Germany 51 pages March 2014
Degree	Bachelor of Business Administration
Degree Programme	Economics and Business Administration
Specialisation option	Accounting and Finance
Instructor(s)	Iiris Kähkönen, Senior Lecturer
<p>The purpose of the present thesis was to study accounting and financial statements in Finland and Germany. The aim of the study was to find the key differences and similarities in accounting and financial statements in these two countries. Another goal of the study was to deepen the understanding of the Finnish Accounting Standards and to explore the German Accounting Standards and accounting.</p> <p>The theoretical part of the study focused on professional literature related to accounting and financial statements. In the empirical part of the study, qualitative research methodology was utilized. The financial statements of a Finnish and a German target company were compared with each other.</p> <p>The results of the study showed that there are slight differences in accounting and financial statements in Finland and Germany. The most noticeable difference was in the laws concerning accounting. The accounting practices were also quite uniform. Differences can be found in mandatory financial statements and documents as well as balance sheet format and profit and loss account format.</p>	
Keywords	Accounting, Financial Statement, Finland, Germany

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Opinnäytetyön taustaa	1
1.2	Työn tarkoitus ja tavoite	1
1.3	Tutkimusongelma ja -kysymykset	2
1.4	Tutkimusmenetelmä ja työn rakenne	2
2	Kirjanpito	3
2.1	Kirjanpito yleisesti	3
2.1.1	Kirjanpito Suomessa	3
2.1.2	Kirjanpito Saksassa	4
2.1.3	Kirjanpidon erot ja yhtäläisyydet Suomessa ja Saksassa	4
2.2	Kirjanpitoa ohjaavat periaatteet	5
2.2.1	Kirjanpidon yleiset periaatteet Suomessa	5
2.2.2	Yleisesti hyväksytyt kirjanpitoperiaatteet Saksassa	7
2.2.3	Erot ja yhtäläisyydet kirjanpitoa ohjaavissa periaatteissa	10
2.3	Kirjanpitoa edistävät toimielimet	10
2.3.1	Kirjanpitolautakunta Suomessa	10
2.3.2	Deutsches Rechnungslegungs Standards Committee Saksassa	11
2.4	Lait, säädökset ja asetukset	11
2.4.1	Lait, säädökset ja asetukset Suomessa	11
2.4.2	Lait, säädökset ja asetukset Saksassa	12
2.4.3	Erot ja yhtäläisyydet laeista, säädöksistä ja asetuksista	13
3	Tilinpäätös	13
3.1	Tilinpäätöskäytäntö	13
3.1.1	Tilinpäätöskäytäntö Suomessa	13
3.1.2	Tilinpäätöskäytäntö Saksassa	14
3.2	Yleiset tilinpäätösperiaatteet	14
3.2.1	Yleiset tilinpäätösperiaatteet Suomessa	14
3.2.2	Yleiset tilinpäätösperiaatteet Saksassa	15
3.2.3	Erot ja yhtäläisyydet tilinpäätösperiaatteissa	16
3.3	Tilinpäätösasiakirjat	16
3.3.1	Tilinpäätösasiakirjat Suomessa	16
3.3.2	Tilinpäätösasiakirjat Saksassa	17
3.3.3	Erot ja yhtäläisyydet vaadittavissa tilinpäätösasiakirjoissa	18

3.4	Tase	18
3.4.1	Tase Suomessa	18
3.4.2	Tase Saksassa	20
3.4.3	Erot ja yhtäläisyydet taseessa	22
3.5	Tuloslaskelma	22
3.5.1	Tuloslaskelma Suomessa	22
3.5.2	Tuloslaskelma Saksassa	24
3.5.3	Erot ja yhtäläisyydet tuloslaskelmassa	26
3.6	Liitetiedot	26
3.6.1	Liitetiedot Suomessa	26
3.6.2	Liitetiedot Saksassa	27
3.6.3	Erot ja yhtäläisyydet liitetiedoissa	28
3.7	Rahoituslaskelma	29
3.7.1	Rahoituslaskelma Suomessa	29
3.7.2	Rahoituslaskelma Saksassa	29
3.7.3	Erot ja yhtäläisyydet rahoituslaskelmassa	30
3.8	Toimintakertomus	30
3.8.1	Toimintakertomus Suomessa	30
3.8.2	Toimintakertomus Saksassa	31
3.8.3	Erot ja yhtäläisyydet toimintakertomuksessa	32
4	Suomalaisen ja saksalaisen yrityksen tilinpäätöksen tarkastelu	32
4.1	Esimerkkiyritysten esittely	33
4.1.1	Fiskars Oyj Abp	33
4.1.2	Villeroy & Boch AG	33
4.2	Tilinpäätösasiakirjat	33
4.2.1	Tase	34
4.2.2	Vastaavaa: pysyvät vastaavat	34
4.2.3	Vastaavaa: vaihtuvat vastaavat	36
4.2.4	Vastattavaa	38
4.2.5	Tuloslaskelma	41
4.2.6	Liitetiedot	42
4.2.7	Rahoituslaskelma	43
4.2.8	Toimintakertomus	44

5	Yhteenveto tutkimistuloksista ja johtopäätökset	45
5.1	Keskeiset asiat kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä Suomessa ja Saksassa	46
5.2	Asetukset, säädökset ja lait	46
5.3	Pakolliset tilinpäätösdocumentit Suomessa ja Saksassa	46
5.4	Tärkeimmät erot ja yhtäläisyydet Suomen ja Saksan tilinpäätöksessä	47
5.5	Suurimmat erot ja yhtäläisyydet kohdeyritysten tilinpäätöksissä	47
5.6	Validiteetti ja reliabiliteetti	48
5.7	Opinnäytetyön prosessin arviointi	49
	Lähteet	50

1 Johdanto

1.1 Opinnäytetyön taustaa

Kauppasuhteet Saksan ja Suomen välillä ovat olleet tiiviit jo vuosikymmeniä. Saksa on yksi johtavia ulkomaankauppaa käyviä maita, ja EU-maat ovat yksi tärkeimpiä Saksan kauppakumppaneita. Suomi oli vuonna 2012 Saksan 27. tärkein tuontimaa ja vientimaana 31. tärkein. (Saksan ja Suomen taloussuhteet. 2014; Ulkomaankauppa. 2014.)

Saksa on yksi Suomen tärkeimmistä kauppakumppaneista. Vienti Saksasta ja tuonti sinne ovat kasvaneet melko tasaisesti vuosi vuodelta muutamaa poikkeusvuotta lukuun ottamatta. Vuonna 2012 Saksa oli Suomen toiseksi tärkein kauppakumppani. Tämä tarkoittaa sitä, että Saksan ja Suomen välisellä kaupalla on suuri merkitys Suomelle taloudellisesti. (Saksan ja Suomen taloussuhteet. 2014; Ulkomaankauppa. 2014.) Suomessa toimii lukuisia saksalaisia yrityksiä ja tytäryhtiöitä, joiden palveluksessa on niin suomalaisia kuin saksalaisiakin työntekijöitä. Saksan ja Suomen tiiviiden kauppasuhteiden vuoksi on hyvä kyetä hahmottamaan pääpiirteittäin saksalaisen yrityksen tilinpäätös.

1.2 Työn tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tavoitteena on perehtyä yleisesti suomalaiseen ja saksalaiseen kirjanpitoon sekä tilinpäätökseen. Tämän jälkeen tarkoituksena on löytää näiden kahden maiden väliltä keskeiset erot kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä. Henkilökohtainen tavoitteeni on syventää tietämystäni kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä Suomessa sekä tutustua saksalaiseen kirjanpitoon ja tilinpäätöskäytäntöön.

Opinnäytetyötä laatiessani olen tutustunut seuraaviin opinnäytetöihin:

- Henri Nivalainen on marraskuussa vuonna 2010 selvittänyt opinnäytetyössään "Venäläisen ja länsimaalaisen kirjanpidon eroavaisuudet konsernitilinpäätöksessä", mitä eroja Suomessa ja Venäjällä on kirjanpidossa sekä konsernitilinpäätöksen laadinnassa.

- Daniela Ullrich tutki opinnäytetyössään ”The usage of IFRS in Finland and Germany” (maaliskuu 2012), kuinka laajasti IFRS-standardeja käytetään pienissä ja keskisuurissa yrityksissä Suomessa ja Saksassa.
- Arto Seppälä on tehnyt opinnäytetyössään ”Implementation of IFRS in Finland and in the UK” (kevät 2009) vertailevaa tapaustutkimusta tiettyjen IFRS-standardien harmonisoinnin vaikutuksesta Suomessa ja Isossa-Britanniassa.

Oman aiheeni kanssa vastaavia opinnäytetöitä ei ole olemassa, ja se tekee tästä opinnäytetyöstä ainutlaatuisen ja varmasti hyödyllisen muillekin aiheesta kiinnostuneille. Suomessa toimii lukuisia saksalaisia yrityksiä. Yrityksen tilinpäätöksestä selviävät asiat ovat tärkeitä niin sen ulkoisille ja sisäisille sidosryhmille kuin muillekin ulkopuolisille tahoille. Tämä opinnäytetyö lisää opiskelijoiden ja muidenkin yksityishenkilöiden tietoa kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä Saksassa.

1.3 Tutkimusongelma ja -kysymykset

Jokaisella tutkimuksella on tarkoitus tai tehtävä. Tässä työssä tarkoitukseni on löytää suomalaisen ja saksalaisen kirjanpidon ja tilinpäätöksen erot. Tutkimusongelmaksi olen asettanut seuraavan: miten kirjanpito ja tilinpäätös eroavat Suomessa ja Saksassa?

Tutkimusongelmaa selvittäessäni käytän apuna seuraavia tutkimuskysymyksiä:

- Mitkä ovat keskeiset asiat kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä Suomessa ja Saksassa?
- Mitkä asetukset, säädökset ja lait vaikuttavat kirjanpitoon ja tilinpäätöksen laatimiseen?
- Mitkä ovat pakolliset tilinpäätösdokumentit Suomessa ja Saksassa?
- Mitkä ovat tärkeimmät erot ja yhtäläisyydet Suomen ja Saksan tilinpäätöksessä?
- Mitkä ovat suurimmat erot ja yhtäläisyydet kohdeyritysten tilinpäätöksissä?

1.4 Tutkimusmenetelmä ja työn rakenne

Tämä opinnäytetyö on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen opinnäytetyö. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdetta pyritään kuvaamaan kokonaisvaltaisesti. Pyrkimyksenä on ennemmin paljastaa tai löytää tosiasioita kuin todentaa olemassa olevia väittä-

miä. Laadullisessa tutkimuksessa asioita käsitellään kokonaisuuksina. (Hirsijärvi & Remes & Sajavaara 2009, 161.)

Opinnäytetyössäni tavoitteena on tutkimuskohteen ymmärtäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen ja sisäistäminen. Silloin, kun tutkimuksen tavoitteena on aiheen kokonaisvaltainen ymmärtäminen, käytetään apuna laadullista tutkimusmenetelmää. Laadullisen tutkimuksen avulla tutkija etsii vastauksia esittämiinsä tutkimuskysymyksiin. Laadullinen tutkimus on hyödyllinen erityisesti silloin, kun tarvitaan informaatiota asioista, joita ei etukäteen tunneta tai joista on hyvin vähän aikaisempaa tietoa. Laadullista tutkimusmenetelmää käyttämällä pystyn syventymään tutkittavaan aiheeseen kokonaisvaltaisesti. Edellisten seikkojen perusteella laadullinen tutkimusmenetelmä on oikea menetelmä käytettäväksi opinnäytetyöprosessissani.

Opinnäytetyöni viitekehys koostuu suomalaisen ja saksalaisen kirjanpidon yleisistä periaatteista sekä tilinpäätöskäytännöistä. Selvitän kirjanpidon ja tilinpäätöksen erot ja yhtäläisyydet ja etsin vastauksia tutkimuskysymyksiini. Opinnäytetyön empiirisessä osuudessa vertailen suomalaisen ja saksalaisen kohdeyrityksen tilinpäätöksiä keskenään kuvatakseni paremmin tilinpäätösten eroja ja yhtäläisyyksiä. Lopuksi esittelen opinnäytetyöni tutkimustulokset ja johtopäätökset.

2 Kirjanpito

2.1 Kirjanpito yleisesti

2.1.1 Kirjanpito Suomessa

Kirjanpito on lakisääteinen velvoite. Jokainen, joka harjoittaa liike- ja ammattitoimintaa, on siitä kirjanpitovelvollinen. Kirjanpitovelvollisia ovat aina muun muassa osakeyhtiö, säätiö, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö sekä yhdistys. Tämä on säädetty kirjanpitolaissa.

Kirjanpitovelvollisen on noudatettava hyvää kirjanpitolapaa. Kirjanpitolaista löytyvät säännökset hyvän kirjanpitotavan noudattamisesta. Hyvän kirjanpitotavan edellytys on se, että kirjanpidossa noudatetaan siihen liittyvää lainsäädäntöä. Hyvää kirjanpitolapaa käytetään kirjanpitoasetuksen ohella kirjanpitolakia tulkittaessa. Kirjanpitolainsäädännössä hyvää kirjanpitolapaa ei ole kuitenkaan tarkemmin määritelty. Periaatteessa hy-

vä kirjanpitolaita sisältää sen, mitä on katsottu kuuluvan kirjanpidon hoitamiseen hyvin. Kirjanpitolaitojen ja -teorian muuttuessa myös hyvän kirjanpitolaitan käsite muuttuu. (Tomperi 2013a, 7.)

2.1.2 Kirjanpito Saksassa

Kirjanpitolovelvollisuudesta sekä velvollisuudesta laatia tilinpäätös on säädetty Saksassa kauppalainsäädännössä (von Eintzen & Zimmermann 2013, 1). Kauppalaissa mukaan jokainen, joka harjoittaa liiketoimintaa on siitä kirjanpito- ja tilinpäätösvelvollinen. Kirjanpitolovelvollisuudesta on säädetty poikkeus. Lain mukaan yksityinen elinkeinonharjoittaja, jolla tilinpäätöspäivänä ei ole esittää enempää kuin 500 000 euroa myyntituottoa ja enintään 50 000 euroa vuosiylijäämää kahtena perättäisenä tilivuotena, on vapautettu kirjanpito- ja tilinpäätösvelvollisuudesta. (von Eintzen & Zimmermann 2013, 1; Handelsgesetzbuch 1897, 241a §.)

Saksassa liiketoimintaa harjoittavilta odotetaan, että he luovuttavat luotettavaa ja ymmärrettävää tietoa liiketoimintansa ja laativat tilinpäätöksen, jota voi ymmärrettävästi tulkita. Kirjanpito tulee tehdä yleisesti hyväksytyjen kirjanpitoperiaatteiden ja -sääntöjen mukaisesti. Kirjanpidosta tulee käydä ilmi liiketoimet tilikaudella ja kirjanpitolovelvollisen varallisuuden tila. (Handelsgesetzbuch 1897, 238 §.)

2.1.3 Kirjanpidon erot ja yhtäläisyydet Suomessa ja Saksassa

Sekä Suomessa että Saksassa kirjanpitolovelvollisuudesta on laissa säädetty. Pääsääntöisesti kaikki, jotka harjoittavat liiketoimintaa ovat siitä kirjanpitolovelvollisia sekä Suomessa että Saksassa. Suomessa säädökset kirjanpitolovelvollisuudesta löytyvät muun muassa kirjanpitolaista ja -asetuksesta. Saksassa kauppalaki sisältää kirjanpitoa koskevat säädökset.

Sekä Suomessa että Saksassa kirjanpitolovelvollisen tulee noudattaa hyvää kirjanpitolaitaa lainsäädännön rinnalla. Yleisesti hyväksytyt kirjanpitoperiaatteet ovat lainsäädäntöä täydentäviä periaatteita. Kummassakaan maassa ei ole täsmällisesti määritelty mitä yleisesti hyväksyttyihin kirjanpitoperiaatteisiin kuuluu.

2.2 Kirjanpitoa ohjaavat periaatteet

2.2.1 Kirjanpidon yleiset periaatteet Suomessa

Kirjanpidon periaatteet kehittyvät ja muuttuvat ajan kuluessa. Tämä tarkoittaa sitä, että kirjanpidon yleisiä periaatteita ovat kaikki ne säännöt, käytännöt ja menettelytavat, jotka ovat tiettyinä ajankohtana hyväksytyjä. Silloin, kuin lainsäädännöstä eikä kirjanpitolautakunnan ohjeista tai suosituksista löydy vastausta kirjanpidolliseen ongelmaan tai kysymykseen, tulevat apuun kirjanpidon yleiset periaatteet. (Tomperi 2013a, 8–9.)

Kirjanpidon yleiset periaatteet ovat seuraavat (Tomperi 2013a, 9–11):

1. Jatkuvuuden periaate

Tilinpäätöstä laadittaessa lähtökohtana on oletus yrityksen toiminnan jatkuvuudesta. Jatkuvuuden periaatetta käytetään arvioitaessa menojen aktivointiedellytyksiä.

2. Realisointiperiaate

Kirjanpitoon merkitään ainoastaan realisoituneet tulot ja menot. Tulo realisoituu eli toteutuu silloin, kun suorite luovutetaan.

3. Suoriteperiaate

Suoriteperiaatteessa lähtökohtana on, että tulon realisoitumishetki on silloin, kun suorite luovutetaan, ja menon realisoitumishetki on vastaavasti silloin, kun tuotannon tekijä vastaanotetaan.

4. Meno tulon kohdalle -periaate

Tulon ansaitsemiseksi käytetyt menot tulee asettaa samaan tuloslaskelmaan vastaavien menojen kanssa. Tuotoista vähennetään kuluina ne menot, joita vastaan tavara on luovutettu.

5. Luotettavuuden periaate

Tilinpäätösinformaatio ei saa sisältää merkittäviä puutteita tai virheitä. Luotettavuus merkitsee myös sitä, että tilinpäätösinformaatio ei saa johtaa harhaan vaan informaation tulee antaa oikea ja riittävä kuva yrityksen tilasta.

6. Täydellisyyden periaate

Kaikki kirjanpitovelvollisen liiketapahtumat, omaisuus ja velat tulee sisällyttää kirjanpitoon sekä tilinpäätökseen.

7. Varovaisuuden periaate

Tilinpäätökseen sisältyviä tuottoja eikä omaisuutta saa yliarvostaa. Myöskään kuluja ja velkoja ei saa aliarvostaa.

8. Olennaisuuden periaate

Tilinpäätösinformaation kannalta epäolennaisia eriä ei tarvitse käsitellä ehdottoman selväpiirteisesti. Kaikkein tärkein ja ratkaisevin tieto tulee tuoda julki.

9. Taloudellisuuden periaate

Tiedon tuottaminen ei saa aiheuttaa kohtuuttomia kustannuksia.

10. Sisältöpainotteisuuden periaate

Tilinpäätösinformaation esittämistapaa valittaessa tulee huomio ensisijaisesti kiinnittää tapahtuman taloudelliseen muotoon eikä sen oikeudelliseen muotoon.

11. Vertailtavuuden periaate

Kirjanpitovelvollisen tulee huolehtia siitä, että eri tilikausien tilinpäätökset ovat vertailukelpoisia keskenään. Kirjanpitovelvollisen tulee noudattaa samoja arvostus-, laajuus- sekä jaksotusperiaatteita eri tilikausien tilinpäätösten kohdalla. Toivottavaa on, että kirjanpitovelvollisen tilinpäätökset olisivat vertailukelpoisia myös muiden samalla toimialalla toimivien kirjanpitovelvollisten tilinpäätösten kanssa.

12. Nopeuden periaate

Tiedot, joita annetaan tilikausittain, tulee laatia riittävän nopeasti, jotta käyttäjät hyötyvät siitä.

13. Oikean ja riittävän kuvan periaate

Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen taloudellisesta asemasta, toiminnan tuloksesta sekä rahoitusaseman muutoksesta.

14. Entiteettiperiaate

Kirjanpitoa pitävä talousyksikkö muodostaa erillisen kokonaisuuden. Tämän talousyksikön liiketapahtumia tarkastellaan erillään sen muiden sidosryhmien toiminnasta.

15. Vakaan rahanarvon periaate

Kaikki kirjanpitoon merkityt rahayksiköt ovat samanarvoisia keskenään.

16. Menettelytapojen jatkuvuuden periaate

Kerran valittua menettelytapaa tulee noudattaa jatkuvasti kirjanpitoa ja tilinpäätöstä laadittaessa, mikäli ei ole perusteltua syytä muuttaa valittua menettelytapaa.

17. Merkityksellisyyden periaate

Tiedon tulee olla esittämistavaltaan sekä sisällöltään sellaista, että käyttäjällä on mahdollisuus arvioida toteutunutta kehitystä ja ennakoida tulevaa kehitystä.

18. Todennettavuuden periaate

Riippumattoman henkilön on tarpeen vaatiessa kyettävä varmistamaan tiedon täsmällisyys ja luotettavuus. Kirjanpidon informaatio ei saa perustua pelkästään kirjanpitovelvollisen omakohtaisiin käsityksiin, vaan informaation tulee olla myös muiden todennettavissa.

19. Julkisuusperiaate

Tilinpäätös sekä sen laadintaperiaatteet on julkistettava.

2.2.2 Yleisesti hyväksytyt kirjanpitoperiaatteet Saksassa

Lainsäädäntöä täydentää yleisesti hyväksytyt kirjanpitoperiaatteet, jotka ohjaavat kauppalaain ohella kirjanpitoa ja tilinpäätöksen laatimista. Nämä yleisesti hyväksytyt kirjanpitoperiaatteet ovat syntyneet ja muokkautuneet ajan saatossa sekä tieteen, käytännön ja oikeuskäytännön kautta. Siitä huolimatta, että kauppalaki vaatii kirjanpitovelvollisia noudattamaan yleisesti hyväksytyjä kirjanpitoperiaatteita, ei näitä periaatteita ole kuitenkaan laissa selkeästi määritelty. (Coenenberg & Haller & Schultze 2012, 36.)

Saksassa yleisesti hyväksyttyihin kirjanpitoperiaatteisiin kuuluvat seuraavat asiat (Grundsätze ordnungsmäßiger Buchführung (GoB). 2014; Coenenberg ym. 2012, 41):

1. Selkeys ja havainnollisuus

Selkeyden ja havainnollisuuden periaate viittaa kirjanpidon ja tilinpäätöksen ymmärrettävyyteen. Kirjanpito ja tilinpäätös eivät saa olla harhaanjohtavia. Kirjanpidon on oltava sellainen, että kohtuullisessa ajassa ulkopuolinen asiantuntija saa yleiskuvan yrityksen tilasta sekä sen liiketoimista.

Liiketapahtumat tulee esittää selkeästi ja ymmärrettävästi, jotta saadaan selville millainen liiketapahtuma on kyseessä. Tämä tarkoittaa sitä, että tilinpäätöksen erät tulee nimetä käyttämällä sellaista termiä, joka todenmukaisesti kuvaa erän luonnetta. Taseen, tuloslaskelman, liitetietojen ja toimintakertomuksen tulee olla selkeästi ja havainnollisesti jäsenneltyjä ja johdonmukaisesti laadittuja. Selkeyden periaatteeseen kuuluu, että tilinpäätöksen erät kirjataan yhtenäisesti.

2. Tilintasauskielto

Tilintasauskielto (keskinäisten saatavien kuittauskielto) merkitsee sitä, että taseen vastaavan puolen eriä ei saa kuitata taseen vastattavaa eriä vastaan. Myöskään tuloslaskelmassa menoja ei saa kuitata tuloja vastaan. Näin ollen tilintasauskielto edistää selkeyden ja havainnollisuuden periaatteen asettamia vaatimuksia.

3. Oikeellisuus ja valinnanvapaus

Tämän periaatteen mukaan tilinpäätöksessä esitettyjen liiketapahtumien tulee vastata todellisuutta. Lisäksi tämä periaate edellyttää sitä, että liiketoimet esitetään kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä yhdenmukaisia laskentasääntöjä ja -määräyksiä seuraten. Valinnanvapaudella on tärkeä merkitys arvioita tehdessä. Arviot tulee tehdä realististen oletusten perusteella tämän periaatteen mukaan.

4. Täydellisyys

Täydellisyyden periaate edellyttää, että kirjanpidon ja tilinpäätöksen laadinnassa otetaan huomioon kaikki kirjanpidon velvoittamat asiat. Kirjanpitovelvollisen tulee esittää kaikki ne kirjanpitotapahtumat, jotka liittyvät varojen muutoksiin. Tämä merkitsee sitä, että kirjanpidon ja tilinpäätöksen tulee antaa tarkka, ajantasainen ja täydellinen kuva kirjanpitovelvollisen varoista, veloista sekä kaikista muutoksista varal-

lisuudessa. Taseessa tulee esittää varat, velat ja siirtyvät erät. Tuloslaskelman pitää sisältää kaikki tulot ja menot.

5. Yksilöllinen arvostus

Yksilöllisen arvostuksen periaate tarkoittaa sitä, että varat ja velat tulee arvostaa yksitellen. Yksilöllistä arvostuksen periaatetta ei tarvitse noudattaa, jos sitä ei ole mahdollista toteuttaa käytännön syistä tai mikäli periaatteen noudattaminen vaatii kohtuuttoman suurta työmäärää.

6. Jatkuvuus

Jatkuvuuden periaate merkitsee sitä, että valittua arviointimenetelmää tulee käyttää jatkuvasti kirjanpitoa laadittaessa sen sijaan, että vuoroteltaisiin eri arviointimenetelmien kesken. Kirjanpitovelvollisen kerran valitsemaa arviointimenetelmää saa muuttaa vain siinä tapauksessa, mikäli jokin taloudellinen syy vaatii sen, että toimintatapaa pitäisi muuttaa. Jatkuvuuden periaatteen kautta varmistetaan tilinpäätöksen arviointimenetelmien vertailukelpoisuus ja samalla pystytään estämään mielivaltaiset voiton siirrot.

7. Liiketoiminnan jatkuvuus

Liiketoiminnan jatkuvuuden periaatteen mukaan varat ja velat arvostetaan liiketoiminnan jatkuvuuden oletuksen mukaan, ellei ole mitään muuta oikeudellista tai tosiasiallista syytä toimia näin. Sen jälkeen kun on tehty oletus liiketoiminnan jatkuvuudesta tai liiketoiminnan loppumisesta, voi omaisuuserien arvo olla poikkeavan korkea.

8. Varovaisuus

Varovaisuuden periaatteen mukaan varat ja velat tulee arvioida varovaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että varat tulisi mieluummin arvioida pienemmiksi kuin liian suuriksi sekä velat tulisi arvioida mieluummin korkeammaksi kuin liian pieniksi, jotta yritys ei anna liian optimistista kuvaa taloudellisesta asemastaan. Tämä johtuu velkojan suojan ajatuksesta kirjanpidossa.

Varovaisuuden periaate ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että yrityksen varat ovat aliarvostettuja ja siitä syystä luodaan kohtuuttoman paljon piileviä varoja. Edellä mainittu menettelytapa ei sovi yhteen varovaisuuden periaatteen perusajatuksen kanssa, sekä ajattelutapa rikkoo myös realisointiperiaatetta ja epäoikeudenmukai-

suuden periaatetta. Varovaisuuden periaatetta toteutetaan realisointiperiaatteen ja epäoikeudenmukaisuuden periaatteen kautta.

9. Rajaaminen

Kirjanpitovelvollisen tulee tehdä kirjaukset joko suorite- tai maksuperusteina. Kahdenkertaista kirjanpitoa pitävien tulee oikaista kirjanpito suoriteperusteen mukaiseksi. Tilikauden tuotot ja kulut on otettava huomioon tilinpäätöksessä riippumatta minä ajankohtana niihin liittyvät maksut suoritetaan. Siirtyvät erät siirretään joko siirtosaamisiin tai siirtovelkoihin tai muihin saataviin ja velkoihin. Seuraavat periaatteet liittyvät kiinteästi rajaamisen periaatteeseen: realisointiperiaate, sisällöllinen rajaaminen periaate, ajallisen rajaamisen periaate ja eriarvoisuuden periaate.

2.2.3 Erot ja yhtäläisyydet kirjanpitoa ohjaavissa periaatteissa

Niin Suomessa kuin Saksassa kirjanpitoa koskevaa lainsäädäntöä täydentävät kirjanpidon yleiset periaatteet, joita kirjanpitovelvollisen tulee noudattaa. Kirjanpidon yleiset periaatteet ovat syntyneet ja muuttuneet ajan kuluessa molemmissa maissa. Periaatteita ei ole Suomessa eikä Saksassa selkeästi määritelty.

Kirjanpidon yleiset periaatteet ovat pääpiirteittäin samat vertailukohteena olevissa maissa. Toisin kuin Suomessa, Saksassa kirjanpidon yleisiin periaatteisiin eivät kuulu entiteettiperiaate ja vakaan rahanarvon periaate. Vastaavasti Saksan tilintauskiellon periaate ei ole osa Suomen yleisiä kirjanpidon periaatteita.

2.3 Kirjanpitoa edistävät toimielimet

2.3.1 Kirjanpitolautakunta Suomessa

Hyvää kirjanpitolapaa ohjaa työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimiva kirjanpitolautakunta eli KILA. Kirjanpitolautakunta antaa yleisohjeita ja lausuntoja kirjanpitovelvollisten ja viranomaisten hakemuksesta siitä, mikä on hyvän kirjanpitolapian mukainen menettely tietyssä tapauksessa. Lausunnot ja ohjeet vaikuttavat hyvän kirjanpitolapian kehittämiseen, koska niitä voidaan soveltaa muissa vastaavissa tapauksissa. (Kirjanpitolautakunta. 2013.)

Kirjanpitolautakunta on antanut kirjanpitolain soveltamisesta ja kirjanpidon pitämisestä yleisohjeita, jotta eri kirjanpitovelvollisten menettelytavat vastaisivat hyvää kirjanpitoloppa sekä olisivat yhdenmukaisia. Myös poikkeuksien myöntäminen tietyistä kirjanpitoloppa lain säännöksistä kuuluu kirjanpitolautakunnan tehtäviin. (Kirjanpitolautakunta. 2013.)

2.3.2 Deutsches Rechnungslegungs Standards Committee Saksassa

DRSC eli Deutsches Rechnungslegungs Standards Committee on kansainvälisesti tunnustettu järjestö, jonka tehtävänä on edistää kirjanpitoa sekä tilinpäätösraportointia Saksassa. Järjestön työtä ohjaa Saksan kauppalainsäädäntö, liittovaltion oikeusministeriön kanssa kirjoitettu standardointisopimus ja DRSC:n perustuslaki. DRSC:n tarkoitus on varmistaa, että Saksan liittohallitus tunnistaa järjestön Saksan tilinpäätös- ja kirjanpidon standardin asettajaksi, tukee sen tavoitteita ja kuuntelee sen antamia neuvoja. (Deutsches Rechnungslegungs Standards Committee 2012, 5–14.)

Deutsches Rechnungslegungs Standards Committeeen työ sisältää pääosin hankkeita, joissa käsitellään liikekirjanpidon ja taloudellisen raportoinnin perus- ja erityiskysymyksiä. Järjestö käsittelee myös kansainväliseen ja kansalliseen kirjanpitoon sekä raportointiin liittyviä asioita, joissa se on huomannut olevan puutteita tai jotka kaipaavat muutosta. Tämän lisäksi DRSS tulkitsee kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja, tekee yhteistyötä kansallisella ja kansainvälisellä tasolla eri ministeriöiden sekä toimielinten kanssa, tuottaa raportteja ja julkaisuja. DRSS on kehittänyt Saksan tilinpäätösstandardit eli Deutsche Rechnungslegungs Standards. Standardeja ei ole tarkoitettu kuitenkaan kaikille kirjanpitovelvollisille vaan muun muassa rahoituslaitoksille ja yrityksille, jotka laativat konsernitilinpäätöksen. (Deutsches Rechnungslegungs Standards Committee 2012, 15–16.)

2.4 Lait, säädökset ja asetukset

2.4.1 Lait, säädökset ja asetukset Suomessa

Kirjanpitolaki ja -asetus, liuta kauppa- ja teollisuusministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön päätöksiä ja asetuksia kirjanpidosta muodostavat kirjanpidon perustan. Kirjanpitolaki on yleislaki, josta löytyy perussäännökset kirjanpidosta sekä tilinpäätöksestä. Tämä tarkoittaa sitä, että jos erityslaeissa määrätään kirjanpitolakia poikkeavasti,

noudatetaan erityislain määräyksiä. Kirjanpitolakia tulee noudattaa ellei viranomaisen ole määrännyt muuta toisen lain nojalla tai ellei kirjanpidosta, kirjanpitovelvollisuudesta, tilinpäätöksestä taikka sen julkistamisesta ole säädetty toisin muualla laissa. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2014; Ihantola & Leppänen & Kuhanen & Sivonen 2012, 14)

Kirjanpitolaissa on määritelty periaatteet ja säännökset kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä. Kirjanpitoasetus täydentää kirjanpitolakia. Asetukseen sisältyy yksityiskohtaisempia määräyksiä tilinpäätöksessä esitettävistä asioista. Kirjanpitoasetuksesta löytyvät esimerkiksi tuloslaskelma- ja tasekaavat. (Tomperi 2013b, 7.)

Suomessa kirjanpitolain ja -asetuksen lisäksi myös monissa muissa laeissa on kirjanpitoon ja tilinpäätökseen liittyviä säännöksiä. Kirjanpitoon liittyviä säädöksiä löytyy verolainsäädännöstä, arvopaperimarkkinalainsäädännöstä, osakeyhtiölaista, arvonlisävero- ja elinkeinoverolaista, osuuskuntalaista, laista avoimista ja kommandiittiyhtiöistä, yhdistyslaista, säätiölaista, eri yritysmuotoja ja arvopaperimarkkinoita koskevasta lainsäädännöstä. Kirjanpitoon liittyvät säännökset eri yhteisölaeissa, kuten osuuskuntalaissa, koskevat vain tämän yhteisömuodon erityispiirteitä, eivätkä näin ole yleistettävissä koskemaan kaikkia kirjanpitovelvollisia. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2014; Tuomi-Sorjonen 2013, 85.)

2.4.2 Lait, säädökset ja asetukset Saksassa

Saksassa kirjanpitovelvollisen tulee noudattaa kauppa- ja verolain säädöksiä sekä näistä laeista johdettuja asetuksia ja standardeja. Kauppa- ja verolainsäädäntö muodostavat kirjanpidon normatiivisen rakenteen. Kauppalaista löytyy kaikille kirjanpitovelvollisille tarkoitetut yhteiset säädökset. Tämän lisäksi kauppalaissa on eri yhtiömuodoille ja tietyllä toimialalla toimiville yrityksille tarkoitetut omat yksityiskohtaiset määräykset ja ohjeet. (Coenenberg ym. 2012, 24.)

Lainsäädäntöä täydentävät yleisesti hyväksytyt kirjanpito- ja tilinpäätösperiaatteet, joita jokaisen kirjanpitovelvollisen tulee noudattaa. Deutsches Rechnungslegungs Standards Committeeen ohjeet sekä DRSS:n kehittämät Saksan tilinpäätösstandardit ohjaavat kirjanpitoa lainsäädännön ohella. DRSS:n ohjeet on tarkoitettu kaikille kirjanpitovelvollisille, mutta tilinpäätösstandardit ovat suunnattu pelkästään tietyille kirjanpitovelvollisille.

2.4.3 Erot ja yhtäläisyydet laeista, säädöksistä ja asetuksista

Erot kirjanpitoa ohjaavista laeista, säädöksistä ja asetuksissa ovat suuret verrattaessa Suomea ja Saksaa keskenään. Suomessa kirjanpidon perustan muodostavat kirjanpitolaki ja -asetus sekä kauppa- ja teollisuusministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön päätökset ja asetukset. Tämän lisäksi monissa muissa laeissa on säädöksiä, jotka vaikuttavat kirjanpitoon ja tilinpäätöksen laatimiseen. Yleislakina kirjanpitolaki väistyy, jos muualla lainsäädännössä säädetään toisin. Saksassa kauppa- ja verolainsäädäntö muodostavat kirjanpidon normatiivisen rakenteen, jota täydentävät yleisesti hyväksytyt kirjanpitoperiaatteet. Kauppalaissa on säädökset kaikille kirjanpitovelvollisille sekä tiukemmat ja tarkemmat säädökset eri yhtiömuodoille.

Suomessa kirjanpidosta on säädetty laajemmin kuin Saksassa. Suomessa kirjanpitovelvollisen tulee ottaa huomioon säädökset ja määräykset useasta eri laista, kun taas Saksassa kirjanpitovelvollinen noudattaa pääsääntöisesti kauppa- ja verolain säädöksiä. Molemmissa maissa lainsäädännön rinnalla kirjanpitoon vaikuttavat kirjanpitoelinten, KILA:n ja DRSS:n, ohjeet, määräykset sekä suositukset ja yleisesti hyväksytyt kirjanpitoperiaatteet.

3 Tilinpäätös

3.1 Tilinpäätöskäytäntö

3.1.1 Tilinpäätöskäytäntö Suomessa

Tilinpäätös laaditaan ja esitetään Suomessa suomalaisen tilinpäätösjärjestelmän Finnish Accounting Standards (FAS) mukaisesti. Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen taloudellisesta asemasta sekä taloudellisesta tuloksesta. Tilinpäätöskäytäntö perustuu Suomen kirjanpitolakiin ja -asetukseen sekä useisiin muihin lakeihin ja säädöksiin.

3.1.2 Tilinpäätöskäytäntö Saksassa

Saksassa kirjanpito perustuu lakien määräyksiin ja sääntöihin. Tilinpäätös laaditaan noudattaen kauppalakia. Yleisesti hyväksytyjen kirjanpitoperiaatteiden tehtävänä on täydentää kauppalakia. Tilinpäätösraportoinnin sisältö ja laajuus riippuu yrityksen koosta, oikeudellisesta muodosta sekä toimialasta. Lain mukaan tilinpäätöksen tulee kuitenkin olla selkeä, havainnollinen ja ymmärrettävä.

3.2 Yleiset tilinpäätösperiaatteet

3.2.1 Yleiset tilinpäätösperiaatteet Suomessa

Tilinpäätöstä laadittaessa tulee noudattaa seuraavia periaatteita:

- oletus kirjanpitovelvollisen toiminnan jatkuvuudesta
- johdonmukaisuus laatimismenetelmien ja -periaatteiden soveltamisesta tilikaudesta toiseen
- sisältöpainotteisuus: huomion kiinnittäminen liiketapahtumien tosiasialliseen sisältöön eikä yksinomaan niiden oikeudelliseen muotoon
- tilikauden tuloksesta riippumaton varovaisuus
- tilinavauksen perustuminen edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen
- tilikaudelle kuuluvien kulujen ja tuottojen huomioiminen riippumatta niihin liittyvien maksujen suorituspäivästä
- kunkin hyödykkeen ja muun tase-eriin merkittävän erän erillisarvostus (Kirjanpitolaki 1997, 3 luku 3 §).

Varovaisuuden periaate edellyttää, että ainoastaan tilikaudella toteutuneet voitot, kaikki poistot ja arvonalennukset vastaavista sekä velkojen arvon lisäykset otetaan tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa huomioon. Kaikki päättäneeseen tai aikaisimpiin tilikausiin liittyvät, ennakoitavissa olevat vastuut ja mahdolliset menetykset, tulee ottaa huomioon myös siinäkin tapauksessa vaikka ne tulisivat tietoon vasta tilikauden päättymisen jälkeen. Edellä mainituista periaatteista saa poiketa ainoastaan erityisestä syystä, mikäli poikkeaminen ei perustu lakiin tai sen nojalla annettuun muuhun määräykseen tai säännökseen. Selostus poikkeamisen perusteista ja laskelma poikkeamisen vaikutuksesta tilikauden tulokseen ja taloudelliseen asemaan on sisällytettävä liitetietoihin. (Kirjanpitolaki 1997, 3 luku 3 §.)

3.2.2 Yleiset tilinpäätösperiaatteet Saksassa

Seuraavat periaatteet varmistavat tilinpäätöksen ymmärrettävyyden, selkeyden ja sisällöllisen todenperäisyyden:

- tilinpäätöksen selkeyden periaate
- tilinpäätöksen totuudenmukaisuuden periaate
- tilinpäätöksen jatkuvuuden periaate
- tilinpäätöksen yhtäläisyyden periaate (Grundsätze ordnungsmäßiger Bilanzierung. 2014).

Kauppalain 243 §:n mukaan tilinpäätöksen tulee olla laadittu selkeästi käyttäen kauppalaisissa annettuja tase- ja tuloslaskelmakaavoja. Tilinpäätös tulee laatia yleisesti hyväksyttyjä kirjanpito- ja tilinpäätösperiaatteita noudattaen. (Grundsätze ordnungsmäßiger Bilanzierung. 2014.)

Tilinpäätöksen totuudenmukaisuuden periaatteen mukaan tilinpäätös tulee laatia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan tilinpitovelvollisen varoista, taloudellisesta asemasta ja tuloksesta. Tämä tarkoittaa sitä, että mitään tietoja ei saa jättää pois eikä mitään tilinpäätökseen kuulumatonta tietoa saa ilmoittaa. Kirjanpitovelvollisen tulee osoittaa, että tilinpäätöksessä ilmoitetut tiedot ja arvot pitävät paikkansa. (Grundsätze ordnungsmäßiger Bilanzierung. 2014.)

Tilinpäätöksen tulee olla jatkuvaa. Yksittäisten tilinpäätösten tulee olla vertailukelpoisia keskenään. Tilinpäätös tulee laatia kohtuullisen ja asianmukaisen ajan sisällä. Kirjanpitovelvollisen tilikauden tulee olla joka vuosi samanpituinen ja tilinpäätös on laadittava aina samana tilinpäätöspäivänä. (Grundsätze ordnungsmäßiger Bilanzierung. 2014.)

Taseen ja tuloslaskelman esittämistapaa ei saa muuttaa. Kirjanpitovelvollinen ei saa mielivaltaisesti muuttaa sitä menetelmää, jota hän käyttää yksittäisiä eriä arvostaessa, koska muuten tilinpäätöksen vertailukelpoisuus edellisvuosien tilinpäätösten kanssa ei ole mahdollista. (Grundsätze ordnungsmäßiger Bilanzierung. 2014.)

Tilinpäätöksen yhtäläisyys tarkoittaa sitä, että avaavan taseen on vastattava edellisvuoden loppusaldoja. Tämä tarkoittaa, että kirjanpitovelvollinen laatii taseen yhdenmukaisesti jokaisena tilikautena. (Grundsätze ordnungsmäßiger Bilanzierung. 2014.)

3.2.3 Erot ja yhtäläisyydet tilinpäätösperiaatteissa

Niin Suomessa kuin Saksassa kirjanpitovelvollisen tulee noudattaa yleisiä tilinpäätösperiaatteita tilinpäätöstä laadittaessa. Yleiset tilinpäätösperiaatteet ovat lähes yhtäläiset Suomessa ja Saksassa. Suomessa tilinpäätösperiaatteet ovat kirjanpitolaissa selkeästi säädetty. Saksassa periaatteita ei ole laissa yhtä selkeästi ja täsmällisesti määritelty, kuten Suomessa.

Mikäli kirjanpitovelvollinen ei noudata tilinpäätöksen yleisiä periaatteita, ei voida varmistua siitä, että tilinpäätös antaa oikean kuvan tilikauden tuloksesta ja kirjanpitovelvollisen taloudellisesta asemasta. Yleistä tilinpäätösperiaatteista saa poiketa sekä Suomessa että Saksassa vain siinä tapauksessa, jos kirjanpitovelvollisella on jokin erityinen syy. Erityinen syy olla noudattamatta tilinpäätöksen yleisiä periaatteita voi perustua johonkin määräykseen tai lainsäädäntöön.

3.3 Tilinpäätösasiakirjat

3.3.1 Tilinpäätösasiakirjat Suomessa

Kirjanpitolaissa on säädökset tilinpäätöksen laadinnasta. Tilikaudelta on laadittava tilinpäätös, joka muodostuu

1. taseesta, joka kuvaa tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa
2. tuloslaskelmasta, joka kuvaa tuloksen muodostumista
3. rahoituslaskelmasta, joka antaa selvityksen varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana
4. taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman liitetiedoista.

Tämän lisäksi tilinpäätöksessä tulee esittää vertailutiedot edelliseltä tilikaudelta. Tilinpäätökseen kuuluvien ja siihen liittyvien asiakirjojen on oltava selkeitä ja niiden on muodostettava yhtenäinen kokonaisuus. (Kirjanpitolaki 1997, 3 luku 1 §.)

Rahoituslaskelma tulee liittää osaksi tilinpäätöstä vain seuraavissa tapauksissa: kirjanpitovelvollinen on julkinen osakeyhtiö, yksityinen osakeyhtiö tai osuuskunta ja mikäli päättyneellä tilikaudella tai sitä edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt niin sanotun pienen kirjanpitovelvollisen rajat. (Kirjanpitolaki 1997, 3 luku 1 §.)

Tilinpäätökseen tulee myös liittää toimintakertomus, joka ei ole kuitenkaan varsinainen osa tilinpäätöstä. Toimintakertomuksessa annetaan tietoa kirjanpitovelvollisen toiminnan kehittämisestä. Pienen kirjanpitovelvollisen ei tarvitse toimintakertomusta laatia, mutta julkisesti noteerattujen ja kirjanpitolaissa säädettyt kokorajat ylittäviltä yrityksiltä se vaaditaan. Pieni kirjanpitovelvollinen on yritys, jos sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella enintään yksi seuraavista rajoista on ylittynyt: taseen loppusumma on 3 650 000 €, liikevaihto 7 300 000 € tai palveluksessa on keskimäärin 50 henkilöä. Tilinpäätökseen kuuluvien ja siihen liittyvien asiakirjojen on oltava selkeitä ja niiden on muodostettava yhtenäinen kokonaisuus. (Kirjanpitolaki 1997, 3 luku 1 §.)

Tilinpäätös ja toimintakertomus kootaan välittömästi tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen tasekirjaan. Tasekirja pitää sisällään luettelon kirjanpitokirjoista ja tositteiden lajeista sekä tiedon kirjanpitoaineiston säilytystavoista. Tasekirjan tulee olla sidottu ja sivujen sekä aukeamien pitää olla juoksevasti numeroituja. (Kirjanpitolaki 1997, 3 luku 8 §.) Käytännössä tasekirja tehdään sitomalla atk-tulosteet kirjaksi. Huomioitavaa on se, että tasekirjan tulee olla konkreettinen asiakirja, pelkästään sähköinen säilyttäminen ei ole riittävää.

3.3.2 Tilinpäätösasiakirjat Saksassa

Saksassa tilinpäätöksen sisältöön vaikuttaa liiketoimintaa harjoittavan yritys- ja yhtiömuoto. Yritysmuoto vaikuttaa siihen, mitä pakollisia asiakirjoja tilinpäätökseen kuuluu. Kaikille kirjanpitovelvollisille pakolliset tilinpäätösasiakirjat ovat tase ja tuloslaskelma (Handelsgesetzbuch 1897, 242 §).

Pääomayhtiöiden (muun muassa osakeyhtiö) tilinpäätökseen sisältyy taseen ja tuloslaskelman lisäksi tilinpäätöksen liitetiedot. Pääomayhtiön sekä määrätynlaisten henkiyhtiöiden tilinpäätöksiä täydentää edellä mainittujen asiakirjojen lisäksi toimintakertomus. Julkisesti noteerattujen pääomayhtiöiden tulee liittää tilinpäätökseen taseen, tuloslaskelman, tilinpäätöksen liitetietojen ja toimintakertomuksen lisäksi rahoituslaskelma sekä selvitys oman pääoman muutoksista. Viimeksi mainitut yhtiöt voivat liittää mukaan segmenttiraportin tilinpäätökseen, mikäli haluavat. (von Eintzen & Zimmermann 2013, 3; Handelsgesetzbuch 1897, 264 §.)

3.3.3 Erot ja yhtäläisyydet vaadittavissa tilinpäätösasiakirjoissa

Pakolliset tilinpäätösasiakirjat eroavat Suomessa ja Saksassa. Suomessa kaikille kirjanpitovelvollisille pakolliset tilinpäätösasiakirjat ovat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma sekä taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman liitetiedot. Suomessa tilinpäätökseen liitetään myös toimintakertomus, mutta se ei ole varsinainen osa tilinpäätöstä. Saksassa kaikkien kirjanpitovelvollisten tulee liittää tase ja tuloslaskelma osana tilinpäätöstä. Saksassa pääomayhtiöt liittävät tilinpäätökseen taseen ja tuloslaskelman lisäksi tilinpäätöksen liitetiedot sekä toimintakertomuksen.

Suomessa julkisesti noteeratut kirjanpitovelvolliset ja niin sanotut suuret kirjanpitovelvolliset liittävät rahoituslaskelman osana tilinpäätöstä ja laativat toimintakertomuksen. Saksassa julkisesti noteerattujen pääomayhtiöiden tulee liittää tilinpäätökseen taseen, tuloslaskelman, tilinpäätöksen liitetietojen ja toimintakertomuksen lisäksi rahoituslaskelma sekä selvitys oman pääoman muutoksista. Saksalaiset julkisesti noteeratut pääomayhtiöt voivat myös liittää tilinpäätökseen segmenttiraportin.

3.4 Tase

3.4.1 Tase Suomessa

Tase kuvaa tilinpäätöshetkellä yrityksen taloudellista asemaa. Taseen kaavoja on vain yksi kirjanpitoasetuksessa. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki kirjanpitovelvolliset laativat taseen saman kaavan mukaan. Mikäli kyseessä on pieni kirjanpitovelvollinen, tase voidaan esittää myös lyhennetyssä muodossa. Pienen kirjanpitovelvollisen tulee eritellä lyhennetyssä taseessa myyntisaamiset, ostovelat sekä saadut ennakkomaksut. Kirjanpitolautakunta on antanut 21.11.2006 yleisohjeen taseen esittämisestä. (Salmi 2012, 63.)

Kirjanpitoasetuksen (Kirjanpitoasetus 1997, 1 luku 6 §) tasekaava kaikille kirjanpitovelvollisille on esitetty kuviossa 1,

Taseen vastaavien erien sisältö:

Vastaavaa
 PYSYVÄT VASTAAVAT
 Aineettomat hyödykkeet
 Kehittämismenot
 Aineettomat oikeudet
 Liikearvo
 Muut pitkävaikutteiset menot
 Ennakkomaksut
 Aineelliset hyödykkeet
 Maa- ja vesialueet
 Rakennukset ja rakennelmat
 Koneet ja kalusto
 Muut aineelliset hyödykkeet
 Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat
 Sijoitukset
 Osuudet saman konsernin yrityksissä
 Saamiset saman konsernin yrityksiltä
 Osuudet omistusyhteisyhteisöissä
 Saamiset omistusyhteisyhteisöiltä
 Muut osakkeet ja osuudet
 Muut saamiset
 VAIHTUVAT VASTAAVAT
 Vaihto-omaisuus
 Aineet ja tarvikkeet
 Keskeneräiset tuotteet
 Valmiit tuotteet/tavarat
 Muu vaihto-omaisuus
 Ennakkomaksut
 Saamiset
 Myyntisaamiset
 Saamiset saman konsernin yrityksiltä
 Saamiset omistusyhteisyhteisöiltä
 Lainasaamiset
 Muut saamiset
 Maksamattomat osakkeet/osuudet
 Siirtosaamiset
 Rahoitusarvopaperit
 Osuudet saman konsernin yrityksissä
 Muut osakkeet ja osuudet
 Muut arvopaperit
 Rahat ja pankkisaamiset

Taseen vastattavaa erien sisältö

Vastattavaa
 OMA PÄÄOMA
 Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma
 Ylikurssirahasto
 Arvonkorotusrahasto
 Käyvän arvon rahasto
 Muut rahastot
 Vararahasto
 Yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot
 Muut rahastot
 Edellisten tilikausien voitto (tappio)
 Tilikauden voitto (tappio)
 TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ
 Poistoero
 Vapaaehtoiset varaukset
 PAKOLLISET VARAUKSET
 Eläkevaraukset
 Verovaraukset
 Muut pakolliset varaukset
 VIERAS PÄÄOMA
 Joukkovelkakirjalainat
 Vaihtovelkakirjalainat
 Lainat rahoituslaitoksilta
 Eläkelainat
 Saadut ennakot
 Ostovelat
 Rahoitusvekselit
 Velat saman konsernin yrityksille
 Velat omistusyhteisyhteisöille
 Muut velat
 Siirtovelat

Kuvio 1. Tasekaava (Kirjanpitoasetus 1997, 1 luku 6 §).

Taseessa on kaksi puolta: vastaavaa ja vastattavaa. Yrityksen omaisuus esitetään vastaavaa puolella, joka jaetaan pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin. Omaisuuden, joka on kirjattu pysyviin vastaaviin, on tarkoitus tuottaa tuloa useampana tilikautena. Omaisuuden, joka on kirjattu vaihtuviin vastaaviin, on tarkoitus tuottaa tuloa vain yhtenä tilikautena. Vastattavaa puolella eritellään vieras ja oma pääoma sekä tilinpäätöskertymä ja pakolliset varaukset. (Salmi 2012, 63; Lindfors 2011, 48.)

Jokaisesta taseen erästä tulee esittää vertailutieto edelliseltä tilikaudelta (Kirjanpitolaki 1997, 3 luku 1 §). Taseen esittämistapaa ei tule muuttaa, mikäli siihen ei ole erityistä syytä. Tase tulee laatia kirjanpitoasetuksen kaavoja yksityiskohtaisempana siinä tapauksessa, jos se on tarpeen tase-erien selvittämiseksi. Saamiset ja velat on ilmoitettava erikseen. Myös muutkin tase-erät tulee ilmoittaa niitä toisistaan vähentämättä, ellei se ole tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Erillään hoidettavat varat tulee ilmoittaa omana ryhmänään. (Kirjanpitoasetus 1997, 1 luku 6–10 §.)

Arabialaisilla numeroilla merkittyjä eriä, lukuun ottamatta omia osakkeita tai osuuksia sekä osuuksia saman konsernin yrityksissä, on lupa yhdistellä vain jos niiden erillisellä esittämisellä on vähäinen merkitys oikean ja riittävän kuvan antamiseksi tai jos yhdistely johtaa selkeämpään esittämistapaan. Arabialaisin numeroin merkityistä eristä, kirjanpitovelvollisen toiminnan luonteen sitä edellyttäessä, voi käyttää nimikkeitä, jotka vastaavat toiminnan luonnetta. Mikäli yksittäisen nimikkeen kohdalle ei tule lukua tilikaudelta ja edeltäneeltä tilikaudelta, tulee se jättää pois taseesta. (Kirjanpitoasetus 1997, 1 luku 10–11§.)

3.4.2 Tase Saksassa

Tase on pakollinen osa tilinpäätöstä kaikille kirjanpito- ja tilinpäätösvelvollisille. Taseessa esitetään käyttöomaisuus sekä vaihto-omaisuus, oma pääoma ja velat kuten siirtovelat erikseen, riittävästi eriteltyinä. Käyttöomaisuudessa esitetään vain ne erät, jotka palvelet kirjanpitovelvollista useampana kuin vain yhtenä tilikautena. (Handels-gesetzbuch 1897, 247 §.)

Tase kuvaa kirjanpitovelvollisen yrityksen asemaa tilinpäätöspäivänä. Taseen (kuviot 2) esittämistavan järjestystä ei saa muuttaa. Laadittaessa tasetta kirjanpitovelvollisen tulee erityisesti ottaa huomioon, että ilmoitetut asiat ovat totuudenmukaisia ja olennaisia. (von Eintzen & Zimmermann 2013, 92–93.)

Taseen vastaavien erien sisältö:

Vastaavaa
 Käyttöomaisuus
 Aineettomat hyödykkeet
 Kehittämismenot
 Aineettomat oikeudet
 Liikearvo
 Ennakkomaksut
 Aineelliset hyödykkeet
 Maa-alueet, maa-alueet sekä rakennukset, mukaan lukien rakennukset kolmannen osapuolen maalla
 Tekniset laitteet ja koneet
 Muut laitteet, tehdas- ja toimistolaitteet
 Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat
 Sijoitukset
 Osuudet saman konsernin yrityksissä
 Lainat saman konsernin yrityksiltä
 Osuudet omistusyhteisyrityksissä
 Lainat omistusyhteisyrityksille
 Arvopaperit
 Muut lainat
 Vaihto-omaisuus
 Varastot
 Aineet ja tarvikkeet
 Keskeneräiset tuotteet, keskeneräiset suoritteet
 Valmiit tuotteet ja tavarat
 Ennakkomaksut
 Saamiset ja muut varat
 Myyntisaamiset
 Saamiset saman konsernin yrityksiltä
 Saamiset omistusyhteisyrityksiltä
 Muut varat
 Arvopaperit
 Osuudet saman konsernin yrityksissä
 Muut arvopaperit
 Rahat ja pankkisaamiset
 Siirtosaamiset
 Laskennalliset verosaamiset
 Omaisuuserien kuittaukset

Taseen vastattavaa erien sisältö:

Vastattavaa
 Oma pääoma
 Osakepääoma
 Pääomarahasto
 Voittovarot
 Lakimääräinen rahasto
 omien osakkeiden rahasto
 lainmukainen vararahasto
 Muut voittovarot
 Edellisen vuoden voitto/tappio
 Tilikauden voitto/Tilikauden tappio
 Varaukset
 Varaukset eläkkeistä ja vastaavista velvoitteista
 Verovaraukset
 Muut varaukset
 Vieras pääoma
 Joukkovelkakirjalainat,
 Velat luottolaitoksille
 Saadut ennakot
 Ostovelat
 Rahoitusvekselit
 Velat saman konsernin yrityksille
 Velat omistusyhteisyrityksille
 Muut velat
 sosiaaliturvan osalta,
 verojen osalta
 Siirtovelat
 Laskennalliset verovelat

Kuvio 2. Tasekaava (Handelsgesetzbuch 1897, 266 §.)

Pieni pääomayhtiö voi laatia taseen lyhennettynä (Handelsgesetzbuch 1897, 266 §). Pääomayhtiö on pieni, jos sekä päättyneellä että sitä edeltäneillä kahdella aikaisemalla tilikaudella vähintään kaksi kolmesta seuraavasta ominaisuudesta ei ylity: 1) 4 840 000 euron tasesumma, josta on vähennetty vastaavaa puolen todettu alijäämä. 2) Myyntituotot ovat 9 680 000 euroa tilinpäätöstä edeltäneiltä 12 kuukaudelta. 3) Vuositasolla yrityksessä työskentelee 50 työntekijää. (Handelsgesetzbuch 1897, 267 §.)

Keskisuuret ja suuret pääomayhtiöt eivät saa esittää tasetta lyhennettynä. Keskisuuren pääomayhtiön kohdalla kaksi kolmesta pienen pääomayhtiön ominaisuudesta tulee ylittyä, jotta yritys voidaan määrittää keskisuureksi. Keskisuurella pääomayhtiöllä tarkoitetaan yritystä, jolla sekä päättyneellä että sitä edeltäneillä kahdella aikaisemmalla

tilikaudella kaksi kolmesta seuraavasti ominaisuudesta ei ylity: 1) 19 250 000 euron tasesumma, josta on vähennetty vastaavaa puolen todettu alijäämä. 2) Myyntituotot ovat 38 500 000 euroa tilinpäätöstä edeltäneiltä 12:sta kuukaudelta. 3) Vuositasolla yrityksessä työskentelee 250 työntekijää. (Handelsgesetzbuch 1897, 267 §.)

Kaksi kolmesta keskiuuren pääomayhtiön ominaisuudesta tulee ylittyä, jotta pääomayhtiö voidaan määrittää suureksi. Pääomamarkkinoille suuntautuneen pääomayhtiön kohdalla jakoa pieniin, keskiuuriin tai suuriin yrityksiin ei tehdä. Pääomamarkkinoille suuntautunutta pääomayhtiötä koskevat aina suurille pääomayhtiöille tarkoitetut määräykset ellei laissa ole toisin säädetty. (Handelsgesetzbuch 1897, 264d §, 267 §.) Tämän tarkempia määräyksiä taseen jäsentelystä ja rakenteesta ei kauppalaissa ole.

3.4.3 Erot ja yhtäläisyydet taseessa

Tase on pakollinen osa tilinpäätöstä niin Suomessa kuin Saksassa. Taseen kaavoja on vain yksi molemmissa maissa. Suomessa pieni kirjanpitovelvollinen ja Saksassa pieni pääomayhtiö voi laatia taseen lyhennettynä. Tasekaava on lähes identtinen molemmissa maissa.

Huomattavin ero tasekaavassa näkyy taseen vastattavaa puolen oman pääoman erissä. Sekä Suomessa että Saksassa on kiellettyä muuttaa taseen kaavaa. Suomen kirjanpitolaissa ja -asetuksessa on tarkemmat ja yksityiskohtaisemmat määräykset taseen esittämistavasta ja jäsentelystä kuin Saksan kauppalaissa.

3.5 Tuloslaskelma

3.5.1 Tuloslaskelma Suomessa

Kirjanpitoasetuksessa on viisi eri kaavaa tuloslaskelmalle:

- kululajikohtainen tuloslaskelma
- toimintokohtainen tuloslaskelma
- aatteellisen yhteisön ja säätiön tuloslaskelma
- kiinteistön tuloslaskelma
- ammatinharjoittajan tuloslaskelma (Kirjanpitoasetus 1997, 1 luku 1–5 §).

Kirjanpitolautakunta on antanut 21.11.2006 yleisohjeen tuloslaskelman esittämisestä. Liiketoimintaa harjoittavat yritykset käyttävät pääasiassa kululajikohtaista tuloslaskelmaa. Tuloslaskelmasta tulee käydä ilmi miten tilikauden tulos on syntynyt. Tuloslaskelmassa tilikauden tulos muodostuu siten, että liikevaihdosta vähennetään liikevaihdon hankkimisesta aiheutuneet kulut. (Salmi 2012, 47; Lindfors 2011, 35.)

Kirjanpitoasetuksen (1997, 1 luku 1 §) mukaan tuloslaskelma on laadittava kuviossa 3 olevan kululajikohtaisen kaavan mukaisesti, jollei toisin säädetä:

LIKEVAIHTO	Rahoitustuotot ja -kulut
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos	Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä
Valmistus omaan käyttöön	Tuotot osuuksista omistusyhteisyrityksissä
Liiketoiminnan muut tuotot	Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista
Materiaalit ja palvelut	Muut korko- ja rahoitustuotot
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista
Ostot tilikauden aikana	Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista
Varastojen muutos	Korkokulut ja muut rahoituskulut
Ulkopuoliset palvelut	VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ
Henkilöstökulut	Satunnaiset erät
Palkat ja palkkiot	Satunnaiset tuotot
Henkilösivukulut	Satunnaiset kulut
Eläkekulut	VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA
Muut henkilösivukulut	VEROJA
Poistot ja arvonalentumiset	Tilinpäätössiirrot
Suunnitelman mukaiset poistot	Poistoeron muutos
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä	Vapaaehtoisten varausten muutos
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset	Tuloverot
Liiketoiminnan muut kulut	Muut välittömät verot
LIKEVOITTO (-TAPPIO)	TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)

Kuvio 3. Kululajikohtainen tuloslaskelma (Kirjanpitoasetus 1997, 1 luku 1 §).

Niin sanottu pieni kirjanpitovelvollinen saa esittää kululajikohtainen tuloslaskelman lyhennettynä. Lyhennetyssä kululajikohtaisessa tuloslaskelmassa kohdat liikevaihdosta henkilöstökuluihin asti yhdistetään ”bruttotulokseksi”. (Kirjanpitoasetus 1997, 1 luku 1 §.)

Tuloslaskelmassa tulee esittää vertailutieto edelliseltä vuodelta (Kirjanpitolaki 1997, 3 luku 1 §). Laskelma on tehtävä määrättyssä muodossa, eikä sen esittämistapaa tule muuttaa, ellei siihen ole erityistä syytä. Tuloslaskelma on laadittava edellä esitettyä

kaavaa yksityiskohtaisempana, jos se on tarpeen tilikauden tuloksen muodostumiseen vaikuttaneiden tekijöiden selventämiseksi. Tuotto- ja kuluerät tulee ilmoittaa erikseen niitä toisistaan vähentämättä, mikäli ei ole oikean ja riittävän kuvan antamiseksi perusteltua yhdistää tuottoa ja kulua yhdeksi eräksi. (Kirjanpitoasetus 1997, 1 luku 8–10 §.)

Tuloslaskelman eriä saa yhdistellä. Erien yhdisteleminen on sallittua, jos niiden erillisellä esittämisellä on vain vähäinen vaikutus oikean ja riittävän kuvan antamiseksi tai jos yhdisteleminen saa aikaan selkeämmän esittämistavan. Kululajikohtaisessa tuloslaskelmassa on esitettävä liikevaihto ja tilikauden voitto (tappio) sekä välisummat, jotka on kirjoitettu isoin kirjaimin. Nimikkeet, joiden kohdalla ei tule tilikaudelta ja sitä edeltäneellä tilikaudella, on jätettävä pois tuloslaskelmasta. Kaavojen numero- ja kirjaintunnisteista voi poiketa eli niitä ei pakko käyttää. (Kirjanpitoasetus 1997, 1 luku 10–11 §.)

3.5.2 Tuloslaskelma Saksassa

Tuloslaskelmasta saadaan selville miten yrityksen tulos on muodostunut vertaamalla kuluja tuottoihin tilikauden aikana. Tuloslaskelma on pakollinen osa tilinpäätöstä kaikille liiketoimintaa harjoittaville ja sen tehtävä on antaa todenmukaiset tiedot yrityksen toiminnan tuloksesta ja kannattavuudesta. Laskelman järjestystä ei saa muuttaa. (von Eintzen & Zimmermann 2013, 151.)

Kaikille kirjanpitovelvollisille tarkoitetut kauppalainsäädännön säädökset tuloslaskelmasta ovat epämääräisiä. Lainsäädännössä vaaditaan ainoastaan, että liiketoimintaa harjoittavan tulee jokaisen tilikauden päätteeksi verrata tilikauden tuottoja ja kuluja keskenään. Kauppalaissa on pääomayhtiöille tarkoitettuja tarkempia ja tiukempia säädöksiä. Ne liiketoimintaa harjoittavat tilinpäätösvelvolliset, joita kauppalain tiukemmat ja tarkemmat säädökset eivät koske, voivat halutessaan käyttää pääomayhtiölle tarkoitettuja määräyksiä. (von Eintzen & Zimmermann 2013, 151; Handelsgesetzbuch 1897, 242 §.)

Kauppalainsäädännössä on esitetty kaksi kaavaa tuloslaskelmalle (kuvio 4). Kaavat ovat nimeltään Gesamtkostenverfahren (kululajikohtainen tuloslaskelma) ja Umsatzkostenverfahren (toimintokohtainen tuloslaskelma) (Handelsgesetzbuch 1897, 275 §).

Gesamtkostenverfahren	Umsatzkostenverfahren
Liikevaihto	Liikevaihto
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos	Myydyn tuotannon omahinta
Valmistus omaan käyttöön	Bruttokate
Liiketoiminnan muut tuotot	Myyntikulut
Materiaalikustannukset	Hallintokustannukset
Raaka-aineiden, kulutushyödykkeiden, tavaroiden ja ostettujen tuotteiden kustannukset	Liiketoiminnan muut tuotot
Ostot	Liiketoiminnan muut kulut
Henkilöstökulut	Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä
Palkat	Tuotot muista arvopapereista ja lainat rahoitusvaroista saman konsernin yrityksissä
Sosiaaliturvamaksut, eläkekulut ja työeläkemaksut	Muut korko- ja rahoitustuotot saman konsernin yrityksissä
Poistot ja arvonalentumiset	Poistot ja arvonalentumiset rahoitusvaroista ja jälkimarkkinakelpoisista arvopapereista
Aineeton käyttöomaisuus ja aineelliset hyödykkeet	Korkokulut ja muut rahoituskulut saman konsernin yrityksissä
Vaihto-omaisuudesta siltä osin kuin ne ylittävät pääomayhtiön tavanomaiset poistot	Varsinaisen toiminnan tulos
Liiketoiminnan muut kulut	Satunnaiset tuotot
Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä	Satunnaiset kulut
Tuotot muista arvopapereista ja lainat rahoitusvaroista saman konsernin yrityksissä	Satunnainen tulos
Muut korko- ja rahoitustuotot saman konsernin yrityksissä	Tuloverot
Poistot ja arvonalentumiset rahoitusvaroista ja jälkimarkkinakelpoisista arvopapereista	Muut verot
Korkokulut ja muut rahoituskulut saman konsernin yrityksissä	Tilikauden voitto/tappio
Varsinaisen toiminnan tulos	
Satunnaiset tuotot	
Satunnaiset kulut	
Satunnainen tulos	
Tuloverot	
Muut verot	
Tilikauden voitto/tappio	

Kuvio 4. Gesamtkostenverfahren, kululajikohtainen tuloslaskelma sekä Umsatzkostenverfahren, toimintokohtainen tuloslaskelma (Handelsgesetzbuch 1897, 275 §.)

Pienet ja keskisuuret pääomayhtiöt saavat esittää kululajikohtaisen sekä toimintokohtaisen uloslaskelman lyhennettynä. Lyhennetyssä kululajikohtaisessa tuloslaskelmassa kohdat myyntituotoista materiaalikustannuksiin asti yhdistetään yhdeksi eräksi, joka nimetään bruttotulokseksi. Toimintokohtaisessa tuloslaskelmassa kohdat myyntituotoista bruttokatteeseen asti sekä liiketoiminnan muut tuotot yhdistetään yhdeksi eräksi, joka nimetään bruttotulokseksi. Pienen pääomayhtiön ei tarvitse liittää tuloslaskelmaan eriä satunnaiset tuotot ja satunnaiset kulut. (Handelsgesetzbuch 1897, 276 §.)

3.5.3 Erot ja yhtäläisyydet tuloslaskelmassa

Tuloslaskelma on pakollinen osa tilinpäätöstä Suomessa ja Saksassa. Suomessa kirjanpitoasetuksessa on viisi kaavaa tuloslaskelmalle. Saksassa tuloslaskelmakaavoja on kaksi: kululajikohtainen ja toimintokohtainen tuloslaskelma. Suomessa liiketoimintaa harjoittavat käyttävät pääsääntöisesti kululajikohtaista tuloslaskelmaa. Kululajikohtainen tuloslaskelma ei eroa paljon Suomessa ja Saksassa. Suurimmat eroavaisuudet tuloslaskelmakaavoissa löytyvät rahoitustuotot ja -kulut eristä sekä materiaalikustannus eristä.

Suomessa pieni kirjanpitovelvollinen ja Saksassa pienet ja keski-suuret pääomayhtiöt saavat esittää tuloslaskelman lyhennettynä. Tuloslaskelman esittämistapaa ei saa muuttaa kummassakaan maassa, mikäli siihen ole erityistä syytä. Suomen kirjanpito-laissa ja -asetuksessa on tarkemmat ja yksityiskohtaisemmat määräykset tuloslaskelman esittämistavasta ja jäsentelystä, kuin Saksan kauppalaissa.

3.6 Liitetiedot

3.6.1 Liitetiedot Suomessa

Koska tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen taloudellisesta asemasta ja tuloksesta, tulee tarpeelliset lisätiedot ilmoittaa liitetiedoissa. Taseesta, tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta annettuja tietoja täydennetään liitetietojen avulla. Liitetietojen tarkoituksena on täydentää esitettyä tilinpäätösinformaatiota sekä selostaa, jos yleisistä tilinpäätösperiaatteista on poikettu. Oikean ja riittävän tiedon antamiseksi on suositeltavaa, muttei pakollista, että liitetiedoissa esitetään vertailutiedot edelliseltä vuodelta.

Kirjanpitoasetuksessa ja -laissa on säädetty liitetietojen esittämisestä. Pieni kirjanpitovelvollinen saa esittää lyhennetyt liitetiedot. Mikäli kyseessä ei ole pieni kirjanpitovelvollinen tulee kirjanpitovelvollisen esittää asetuksen mukaiset laajemmat liitetiedot. Lyhennettyinä liitetietoina tulee esittää vähintään seuraavat tiedot: 1) annetut pantit sekä kiinnitykset, takaukset, vekseli-, takuu- ja muut vastuut sekä vastuusitoumukset jotka on annettu velan vakuudeksi; sekä 2) jollei tilinpäätöspäivän kurssia ole käytetty, peruste, jonka mukaista kurssia on käytetty muutettaessa ulkomaan valuutassa olevat

saamiset, velat ja muut sitoumukset Suomen rahaksi. (Kirjanpitoasetus 1997, 2 luku 11 §.) Oikean ja riittävän kuvan antamiseksi on mahdollista, että kirjanpitovelvollinen, joka on oikeutettu esittämään lyhennetyt liitetiedot, saattaa joutua esittämään säädettyä laajemmat liitetiedot.

Liitetiedot jaotellaan kirjanpitoasetuksessa seuraavasti:

- tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot
- tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot
- taseen vastaavia koskevat liitetiedot
- taseen vastattavia koskevat liitetiedot
- tuloveroja koskevat liitetiedot
- vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot
- tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot
- lähipiiriliiketoimia koskevat liitetiedot
- henkilöstön ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot
- muissa yrityksissä olevia omistuksia koskevat liitetiedot
- konserniin kuuluvaa kirjanpitovelvollista koskevat liitetiedot (Kirjanpitoasetus 1997, 2 luku 2–10 §).

3.6.2 Liitetiedot Saksassa

Liitetiedot ovat kauppalain mukaan pakollinen osa pääomayhtiöiden ja julkisesti noteerattujen pääomayhtiöiden tilinpäätöstä. Pienen pääomayhtiön ei tarvitse liittää liitetietoja osaksi tilinpäätöstä. Tämä on mahdollista vain siinä tapauksessa, jos pieni pääomayhtiö on ilmoittanut liitetiedoissa vaaditut asiat tarpeeksi yksityiskohtaisesti, selkeästi ja laajasti taseessa ja tuloslaskelmassa. (Handelsgesetzbuch 1897, 264 §.)

Tilinpäätöksen liitetietojen tehtävä on antaa oikea ja riittävä kuva yrityksen varoista, tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Liitetiedot keventävät muita tilinpäätösasiakirjoja. Tilinpäätöksen liitetiedot täydentävät sekä selventävät tilinpäätöksessä esitettyä määrällistä ja laadullista tietoa, joka ei sisälly taseessa ja tuloslaskelmassa esitettyihin lukuihin. Liitetietojen tarkoituksena on myös välttää virheelliset tulkinnat tilinpäätöksen luvuista. Ulkopuoliset asiantuntijat saavat liitetietojen avulla selville käytetyt tilinpäätös- ja arvostusmenetelmät. Liitetietojen avulla nähdään mahdolliset poikkeamat edellisvuodesta. (Anhang. 2014.)

Kauppalaissa on yksityiskohtainen luettelo liitetietoihin sisällytettävistä pakollisista tiedoista. Kauppalain mukaan liitetiedoissa on ilmoitettava muun muassa seuraavat asiat:

- selvitys taseen ja tuloslaskelman erissä käytetyistä laskenta- ja arvostusmenetelmistä.
- perusteet valuuttakurssimuutoksille niiden tilinpäätöksen erien kohdalla, jotka ovat ulkomaan valuutassa tai jotka ovat alun perin olleet ulkomaan valuutassa.
- poikkeamat määrätyistä tilinpäätös- ja arvostusmenetelmistä tulee olla täsmennetty ja perusteltu, sekä niiden vaikutus nettovarallisuuteen, taloudelliseen asemaan ja tulokseen on erikseen esitettävä.
- käytetyt arvostusmenetelmät sekä tiedot ja selvitykset poikkeamista ja eroavaisuuksista valittua arviointimenetelmää käytettäessä (mikäli tietoja verrataan edelliseen tilinpäätöspäivään).
- ilmoitus vieraan pääoman korkojen osuudesta valmistuskustannuksissa. (Handelsgesetzbuch 1897, 284 §.)

Tämän lisäksi kauppalaissa on muun muassa säädetty niistä taseen ja tuloslaskelman eristä, joista tulee antaa yksityiskohtaista tietoa tilinpäätöksen liitetiedoissa (Handelsgesetzbuch 1897, 285 §). Taseen ja tuloslaskelman liitetiedoilla on erittäin tärkeä tehtävä yrityksen todenmukaisen taloudellisen tilanteen kuvaamisessa. Voidaankin todeta, että tilinpäätöksen liitetiedoilla on yhteensä neljä erityistehtävää: tilinpäätöksen tulkitseminen, täydentäminen, keventäminen ja sen oikeellisuuden varmentaminen.

3.6.3 Erot ja yhtäläisyydet liitetiedoissa

Suomessa liitetiedot ovat osa kirjanpitovelvollisen tilinpäätöstä. Pieni kirjanpitovelvollinen saa esittää liitetiedot lyhennettynä. Saksassa liitetiedot ovat pakollinen osa pääomayhtiöiden tilinpäätöstä ja julkisesti noteerattujen pääomayhtiöiden tilinpäätöstä. Pienen pääomayhtiön on mahdollista olla liittämättä liitetietoja osaksi tilinpäätöstä.

Liitetietojen tarkoitus on täydentää tilinpäätösinformaatiota, antaa oikea ja riittävä kuva kirjanpitovelvollisen taloudellisesta asemasta. Näin on säädetty sekä Suomessa että Saksassa. Kirjanpitoasetuksessa ja -laissa on Suomessa, kuten kauppalaissa Saksassa, yksityiskohtainen luettelo liitetietoihin vaadittavista tiedoista. Molemmissa maissa liitetietoina esitetyt asiat ovat pitkälti samat.

3.7 Rahoituslaskelma

3.7.1 Rahoituslaskelma Suomessa

Rahoituslaskelmassa annetaan selvitys varojen hankinnasta sekä niiden käytöstä tilikaudella. Laskelmasta käy ilmi liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Rahoituslaskelma laaditaan maksuperusteisena. (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 153–155.)

Rahoituslaskelma tulee laatia aina, kun kyseessä on julkinen osakeyhtiö. Laatimisvelvollisia ovat myös osakeyhtiöt sekä osuuskunnat, ellei kyseessä ole niin sanottu pieni kirjanpitovelvollinen. Rahoituslaskelman sisällöstä säädetään kirjanpitoasetuksessa, mutta varsinaista kaavaa rahoituslaskelman laatimiseksi asetuksessa ei ole. Kirjanpitolautakunta on antanut 20.12.2007 yleisohjeen rahoituslaskelman laatimiseksi. Lautakunnan mallin mukaan rahoituslaskelma voidaan laatia suorana tai epäsuorana laskelmana. (Kirjanpitoasetus 1997, 1 luku 6 §; Leppiniemi & Kykkänen 2009, 153–155.)

Liiketoiminnan rahavirrasta käy ilmi, miten kirjanpitovelvollinen on tilikauden aikana selviytynyt liiketoiminnan kautta saadun tulon avulla tuoton maksamisesta oman pääoman sijoittajille, uusien investointien tekemisestä sekä lainojen takaisinmaksusta turvautumatta ulkopuolisiin rahoituslähteisiin. Investointien rahavirrasta selviää rahavarojen käyttö, jonka kirjanpitovelvollinen on toteuttanut tulevan rahavirran kerryttämiseksi pitkällä aikavälillä. Investointeihin kuuluvat sijoituksista saatavat osinko- ja korkokulut, pysyvien vastaavien hankkiminen, myyminen sekä muu luovuttaminen. Tilikauden aikana tapahtuneet muutokset omassa ja vieraassa pääomassa käyvät ilmi rahoituksen rahavirrasta. (Ihantola ym. 2012, 190–191.)

3.7.2 Rahoituslaskelma Saksassa

Rahoituslaskelman lähtökohtana on yrityksen rahavarat. Pääomamarkkinoille suuntautuneen pääomayhtiön tulee laatia rahoituslaskelma osana tilinpäätöstä, jos tällainen kirjanpitovelvollinen ei ole velvollinen laatimaan konsernitilinpäätöstä (Handelsgesetzbuch 1897, 264 §). Rahoituslaskelmasta tulee käydä ilmi yrityksen kyky tuottaa positiivista rahavirtaa, yrityksen kyky jakaa osinkoa osakkaille sekä tieto yrityksen kyvystä selviytyä maksuvelvoitteistaan. Rahoituslaskelmasta käy myös ilmi mistä yrityksen ra-

havirta koostuu ja onko yrityksen rahavirrassa tapahtunut muutoksia. (Coenenberg ym. 2012, 785.)

DRSC:n laatimat Saksan tilinpäätösstandardit sisältävät määräyksiä rahoituslaskelmasta. Rahoituslaskelmassa tulee esittää liiketoimien rahavirta (operatiivinen rahavirta), investointien rahavirta ja rahoituksen rahavirta. Rahoituslaskelma voidaan laatia suorana tai epäsuorana laskelmana. (Details - DRS 2 - Kapitalflussrechnung. 2014)

3.7.3 Erot ja yhtäläisyydet rahoituslaskelmassa

Rahoituslaskelman laativat Suomessa julkiset osakeyhtiöt, osakeyhtiöt sekä osuuskunnat, mikäli kyseessä ei ole pieni kirjanpitovelvollinen. Saksassa rahoituslaskelma kuuluu julkisesti noteerattujen pääomayhtiöiden tilinpäätökseen. Rahoituslaskelma laatimisvelvollisuus eroaa suuresti Suomessa ja Saksassa.

Suomessa rahoituslaskelman sisällöstä on säädetty kirjanpitoasetuksessa ja KILA:n yleisohjeessa. Saksassa DRSC on antanut määräyksiä rahoituslaskelmasta. Sekä Suomessa että Saksassa rahoituslaskelma koostuu liiketoimien rahavirrasta, investointien rahavirrasta ja rahoituksen rahavirrasta. Laskelma voidaan laatia kummassakin maassa suorana tai epäsuorana laskelmana.

3.8 Toimintakertomus

3.8.1 Toimintakertomus Suomessa

Toimintakertomus sisältää muun muassa tiedon yrityksen toiminnan kehittymisestä ja tulevaisuudennäkymistä, olennaiset tiedot tapahtumista tilikaudella ja sen päättymisen jälkeen sekä tuloksen, riskien ja taloudellisen aseman arviointiin liittyviä tekijöitä.

Toimintakertomuksessa annetaan oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan kehittymistä koskevista tärkeistä seikoista ja selvitetään muun muassa yrityksen taloudellinen asema. Suuret kirjanpitovelvolliset ja pörssiyhtiöt ovat velvollisia laatimaan toimintakertomuksen. Pienen kirjanpitovelvollisen ei tarvitse kirjanpitolain mukaan laatia toimintakertomusta. Mikäli toimintakertomus halutaan vapaaehtoisesti laatia, siinä tulee esittää seuraavat tiedot:

- olennaiset tapahtumat tilikaudella että sen päättymisen jälkeen
 - arvio tulevasta kehityksestä
- selvitys kehitys- ja tutkimustoiminnan laajuudesta. (Lindfors 2011, 109.)

Toimintakertomusta laadittaessa tulee noudattaa yleisiä tilinpäätösperiaatteita. Toimintakertomukseen on kirjanpitolain mukaan sisällyttävä seuraavat tiedot:

- tilikauden olennaiset tapahtumat
- tilikauden päättymisen jälkeen olennaiset tapahtumat
- arvio tulevasta kehityksestä
- selvitys kehitys- ja tutkimustoiminnan laajuudesta
- arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä
- arvio muista liiketoiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista
- arvio kirjanpitovelvollisen taloudellisesta asemasta ja tuloksesta
- keskeisimmät tunnusluvut liiketoiminnan, taloudellisen aseman ja tuloksen ymmärtämiseksi (Kirjanpitolaki 1997, 3 luku 1 §).

Keskeisimmät tunnusluvut tulee esittää ympäristötekijöistä, henkilöstöstä ja muista liiketoiminnan kannalta merkityksellisistä seikoista. Edellä mainittujen asioiden lisäksi kirjanpitovelvollisen tulee tarvittaessa esittää tilinpäätöksessä ilmoitetuista luvuista täydentäviä tietoja ja lisäselvityksiä. (Lindfors 2011, 109.)

3.8.2 Toimintakertomus Saksassa

Toimintakertomuksen laatiminen on pakollinen osa pääomayhtiön ja julkisesti noteeratun pääomayhtiön tilinpäätöstä (Handelsgesetzbuch 1897, 264 §). Toimintakertomuksen tehtävänä on täydentää kattavasti ja laajasti tilinpäätöksen tietoja. Kertomuksessa tulee esittää keskeisten taloudellisten tunnuslukujen lisäksi muun muassa arvio yrityksen kehityksestä, riskeistä ja mahdollisuuksista, yrityksen tulevaisuuden näkymät, tiedot liiketoiminnan kehittymisestä sekä oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen taloudellisesta asemasta. Tämän lisäksi toimintakertomukseen liitetään pääomayhtiön laillisen edustajan lausunto siitä, että tilinpäätöksen laatimisessa on noudatettu määrättyjä laadintaperiaatteita ja sääntöjä. (Handelsgesetzbuch 1897, 289 §).

Kauppalain mukaan toimintakertomukseen on liitettävä myös seuraavat tiedot:

- tilikauden merkittävät tapahtumat

- riskinhallinnan tavoitteet, menetelmät riskien välttämiseksi, yhtiön suojautumisinstrumentit
- arvio riskeistä ja epävarmuustekijöistä, muun muassa hinnanmuutos, luotto-, kassavirta- ja likviditeettiriski
- yhtiön rahoitusvälineiden käyttö ja arvioi rahoitusvälineiden käytön tilasta sekä odotettavissa olevat kehitysnäkymät
- tutkimus ja kehitys
- yhtiön haaraliikkeet ja sivukonttorit
- yhtiön palkkausjärjestelmän yleisperiaatteet (Handelsgesetzbuch 1897, 289 §).

Edellä mainittujen seikkojen lisäksi kauppalaissa on erityisiä säännöksiä yhtiöille, jotka toimivat pääomamarkkinoilla.

3.8.3 Erot ja yhtäläisyydet toimintakertomuksessa

Suomessa suuret kirjanpitovelvolliset ja pörssiyhtiöt ovat velvollisia laatimaan toimintakertomuksen. Saksassa pääomayhtiöt ja julkisesti noteeratut pääomayhtiöt laativat toimintakertomuksen. Suomessa pienen kirjanpitovelvollisen ei tarvitse laatia toimintakertomusta. Toimintakertomuksen sisällöstä on säädetty Suomessa kirjanpitolaissa ja Saksassa kauppalaissa.

Toimintakertomuksen sisältö on lähes sama molemmissa maissa. Saksassa toimintakertomukseen liitetään pääomayhtiön laillisen edustajan lausunto siitä, että tilinpäätöksen laatimisessa on noudatettu määrättyjä laadintaperiaatteita ja sääntöjä. Edellisen vaatimuksen lisäksi toimintakertomuksessa on ilmoitettava yhtiön haaraliikkeet ja sivukonttorit sekä yhtiön palkkausjärjestelmän yleisperiaatteet. Suomessa tällaisia vaatimuksia ei ole.

4 Suomalaisen ja saksalaisen yrityksen tilinpäätöksen tarkastelu

Kuvatakseni paremmin suomalaisen ja saksalaisen tilinpäätöksen eroja ja yhtäläisyyksiä vertailen seuraavaksi työssäni suomalaisen ja saksalaisen, osittain samalla toimialalla toimivan, yrityksen tilinpäätöksiä keskenään. Molemmat yritykset ovat laatineet tilinpäätöksensä oman maansa tilinpäätöskäytännön mukaan. Yritykset, joiden tilinpäätöksiä tarkastelen, olen valinnut sattumalta.

4.1 Esimerkkiyritysten esittely

4.1.1 Fiskars Oyj Abp

Fiskars, joka on perustettu vuonna 1649, on Suomen vanhin yritys. Fiskars tarjoaa kuluttajille ja yrityksille tuotteita kotiin, ulkoiluun ja puutarhaan. Yrityksen tuotteita myydään yli 60 maassa, ja tunnetuimmat kansainväliset tuotemerkit ovat Fiskars, Iittala, Buster-veneet ja Geber -monitoimi- ja selviytymisvarusteet. (Fiskars Group. 2013.)

Vuonna 2013 Fiskars juhli 365-vuotisjuhlaansa. Vuonna 2013 yritys työllisti 4 100 henkilöä yli 20 maassa ja konsernin liikevaihto oli 799 miljoonaa euroa. Yritys on listattu Helsingin pörssiin. (Fiskars Group. 2013.)

4.1.2 Villeroy & Boch AG

Villeroy & Boch on saksalainen keraamisten tuotteiden valmistaja. Yrityksen liiketoiminta on jaettu kahteen liiketoiminta-alueeseen: kylpyhuone ja hyvinvointi sekä pöytäastiat ja ruokailuvälineet. Villeroy & Bochin perusti vuonna 1748 François Boch ja Nicolas Villeroy. (Group. 2014.)

Vuonna 2013 konsernin liikevaihto oli 745 miljoonaa euroa. Konserni työllistää tällä hetkellä noin 7 400 henkilöä ja Villeroy & Bochin tuotteita myydään 125 maassa. Villeroy & Bochin pääkonttori sijaitsee Mettlachissa, Saarlandin osavaltiossa Saksan länsiosassa. Yrityksellä on 15 tuotantolaitosta Euroopassa, Thaimaassa ja Meksikossa. Villeroy & Boch listautui pörssiin vuonna 1990. (Group. 2014.)

4.2 Tilinpäätösasiakirjat

Fiskarsin tilinpäätös koostuu Suomen tilinpäätöskäytännön mukaan taseesta, tuloslaskelmasta, tilinpäätöksen liitetiedoista, rahoituslaskelmasta sekä toimintakertomuksesta. Yritys on laatinut tilinpäätöksensä noudattaen Suomen kirjanpitolakia ja -asetusta, hyvää kirjanpitoa sekä muita tilinpäätöstä koskevia säädöksiä ja määräyksiä. Jokai-

sesta tuloslaskelman ja taseen eristä on esitetty vertailutieto edelliseltä tilikaudelta. (Fiskars Group. 2013.)

Villeroy & Boch in ollessa osakeyhtiö sen tilinpäätös koostuu Saksan tilinpäätöskäytännön mukaan pääomayhtiöille pakollisista asiakirjoista eli taseesta, tuloslaskelmasta, tilinpäätöksen liitetiedoista sekä toimintakertomuksesta. Yrityksen tilinpäätös on laadittu noudattaen Saksan kauppalakia ja pääomayhtiöille tarkoitettuja täydentäviä määräyksiä. Tämän lisäksi tilinpäätöstä laadittaessa yritys on noudattanut yleisesti hyväksyttyjä kirjanpitoperiaatteita sekä olennaisia kirjanpito- ja arvostusmenetelmiä. Jokaisesta tuloslaskelman ja taseen erästä on esitetty vertailutieto edelliseltä tilikaudelta. (Villeroy & Boch AG. 2013.)

4.2.1 Tase

4.2.2 Vastaavaa: pysyvät vastaavat

Tase kuvasi yrityksen tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa. Taseen vastaavaa puolen eristä käy ilmi yrityksen omaisuus. Pysyvillä vastaavilla tarkoitetaan sellaisia kirjanpidon eriä, joiden tarkoitus on tuottaa tuloa useana eri tilikautena. (Kirjanpitolaki 1997, 4 luku 3 §).

Kuten kuviosta 5 ilmenee, Fiskars on jakanut pysyvät vastaavat taseessa kolmeen pääryhmään: aineettomat hyödykkeet, aineelliset hyödykkeet sekä sijoitukset. Aineelliset hyödykkeet sisältää seuraavat alaryhmät: maa- ja vesialueet, rakennukset, koneet ja kalusto sekä keskeneräiset hankinnat. Sijoitukset on jaettu seuraaviin alaryhmiin: tytäryhtiöosakkeet, saamiset tytäryhtiöiltä sekä muut osakkeet ja osuudet. (Fiskars Group. 2013.)

euroa	Liite	31.12.2013	31.12.2012
Vastaavaa			
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet	10	523 280,91	492 794,31
Aineelliset hyödykkeet	11		
Maa- ja vesialueet		15 487 691,33	15 456 681,34
Rakennukset		13 604 856,42	13 983 471,06
Koneet ja kalusto		1 316 347,96	1 233 656,44
Keskeneräiset hankinnat		515 135,27	462 376,38
Aineelliset hyödykkeet yhteensä		30 924 030,98	31 136 185,22
Sijoitukset	12		
Tytäryhtiöosakkeet		827 309 797,36	880 487 444,36
Saamiset tytäryhtiöiltä		3 700 000,00	2 174 300,00
Muut osakkeet ja osuudet		6 057 492,53	6 326 313,57
Sijoitukset yhteensä		837 067 289,89	888 988 057,93
Pysyvät vastaavat yhteensä		868 514 601,78	920 617 037,46
		76 %	81 %

Kuvio 5. Fiskarsin taseen pysyvät vastaavat (Fiskars Group. 2013.)

Pysyvät vastaavat on jaettu Villeroy & Boch in taseessa kolmeen pääryhmään: aineettomat hyödykkeet, aineelliset hyödykkeet sekä sijoitukset, kuten kuviosta 6 näkyy. Pysyviä vastaavia koskeissa liitetiedoissa aineettomat hyödykkeet, aineelliset hyödykkeet sekä sijoitukset sisältävät vielä tarkemmat eräkohtaiset alaryhmät. (Villeroy & Boch AG. 2013.)

Villeroy & Boch in tilinpäätöksen liitetiedoissa aineettomat hyödykkeet sisältävät seuraavat alaryhmät: kehittämismenot ja liikearvo. Aineelliset hyödykkeet on jaettu seuraaviin alaryhmiin: maa-alueet, maa-alueet sekä rakennukset, mukaan lukien rakennukset kolmannen osapuolen maalla ja tekniset laitteet ja koneet, muut laitteet, tehdas- ja toimistotarvikkeet sekä ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat. Sijoitusten alaryhmät liitetiedoissa ovat: osuudet saman konsernin yrityksissä, lainat saman konsernin yrityksiltä, osuudet omistusyhteisyrityksissä, lainat omistusyhteisyrityksille sekä muut lainat. (Villeroy & Boch AG. 2013.)

A k t i v a		<u>31. Dezember 2013</u>		<u>31. Dezember 2012</u>	
	Anhang	<u>TEuro</u>	<u>TEuro</u>	<u>TEuro</u>	<u>TEuro</u>
Anlagevermögen					
Immaterielle Vermögensgegenstände	1	1.154		1.003	
Sachanlagen	1	57.824		60.183	
Finanzanlagen	2	281.003		289.598	
		<u>339.981</u>		<u>350.784</u>	

Kuvio 6. Villeroy & Boch in taseen pysyvät vastaavat (Villeroy & Boch AG. 2013.)

Sekä Fiskars että Villeroy & Boch ovat jakaneet pysyvät vastaavat taseessa samoihin pääryhmiin: aineettomat hyödykkeet, aineelliset hyödykkeet sekä sijoitukset. Fiskarsin taseessa aineelliset hyödykkeet ja sijoitukset sisältävät vielä omat alaryhmät. Tosin kuin Fiskarsin taseessa Villeroy & Boch in taseessa tätä jaottelua alaryhmiin ei ole tehty. Villeroy & Boch on jaotellut kuitenkin tilinpäätöksen liitetiedoissa pääryhmät tarkempiin eräkohtaisiin alaryhmiin. Nämä liitetiedoissa olevat alaryhmät ovat lähestulkoon samat kuin Fiskarsin taseessa olevat pysyvien vastaavien alaryhmät.

4.2.3 Vastaavaa: vaihtuvat vastaavat

Taseen vastattavaa puoli osoittaa rahan lähteet. Vaihtuvilla vastaavilla tarkoitetaan sellaisia kirjanpidon eriä, jotka tuottavat tuloa vain yhtenä tilikautena (Kirjanpitolaki 1997, 4 luku 3 §). Vaihtuvat vastaavat koostuvat rahoitusomaisuudesta sekä saamisista.

Fiskarsin taseessa vaihtuvat vastaavat on jaettu neljään pääryhmään (kuvio 7): vaihtomaisuus, pitkäaikaiset saamiset, lyhytaikaiset saamiset sekä rahat ja pankkisaamiset. Lyhytaikaiset saamiset sisältää seuraavat alaryhmät: myyntisaamiset, saamiset samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä, muut saamiset ja siirtosaamiset. (Fiskars Group. 2013.)

VAIHTUVAT VASTAAVAT					
Vaihto-omaisuus	13	172 436,75		166 910,78	
Pitkäaikaiset lainasaamiset		17 805,22		22 805,22	
Lyhytaikaiset saamiset					
Myyntisaamiset		105 957,62		163 060,08	
Saamiset samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä	14	272 595 762,36		218 605 412,76	
Muut saamiset		88 850,32		144 734,56	
Siirtosaamiset	15	1 614 373,50		1 352 879,21	
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä		274 404 943,80		220 266 086,61	
Rahat ja pankkisaamiset	16	1 704 278,84		1 629 990,00	
Vaihtuvat vastaavat yhteensä		276 299 464,61	24 %	222 085 792,61	19 %
Vastaavaa yhteensä		1 144 814 066,39	100 %	1 142 702 830,07	100 %

Kuvio 7. Fiskarsin taseen vaihtuvat vastaavat (Fiskars Group. 2013)

Villeroy & Boch on jakanut vaihtuvat vastaavat taseessa seuraaviin pääryhmiin: varasto, saamiset sekä rahat ja pankkisaamiset. Tämä käy ilmi kuvioista 8. Saamiset sisältää seuraavat alaryhmät: myyntisaamiset, saamiset saman konsernin yrityksiltä ja muut saamiset. (Villeroy & Boch AG. 2013.)

Umlaufvermögen					
Vorräte	3	63.893		69.949	
Forderungen und sonstige Vermögensgegenstände	4				
Forderungen aus Lieferungen und Leistungen		43.017		45.943	
Forderungen gegen verbundene Unternehmen		81.616		76.724	
Übrige Forderungen und sonstige Vermögensgegenstände		20.033		21.061	
		<u>144.666</u>		<u>143.728</u>	
Flüssige Mittel	5	65.437		58.922	
		<u>273.996</u>		<u>272.599</u>	

Kuvio 8. Villeroy & Bochin taseen vaihtuvat vastaavat (Villeroy & Boch AG. 2013.)

Kuten kuvioista 9 käy ilmi, taseen vaihtuvien vastaavien jälkeen Villeroy & Bochin taseessa on ilmoitettu omina erinä siirtosaamiset, laskennalliset verosaamiset ja omaisuuserien kuittaukset. (Villeroy & Boch AG. 2013.)

Rechnungsabgrenzungsposten	6	124	54
Aktive latente Steuern	7	5.654	9.378
Aktiver Unterschiedsbetrag aus der Vermögensverrechnung	8	526	532
		<u>620.281</u>	<u>633.347</u>

Kuvio 9. Villeroy & Boch in taseen siirtosaamiset, laskennalliset verosaamiset ja omaisuuserien kuittaukset (Villeroy & Boch AG. 2013.)

Taseen vaihtuvien vastaavien esittämisessä on jonkin verran eroavaisuuksia Fiskarsin ja Villeroy & Boch in välillä. Fiskars on jakanut saamiset lyhytaikaisiin ja pitkäaikaisiin saamisiin, kun taas Villeroy & Boch esittää saamiset yhtenä eränä taseessa. Siirtosaamiset kuuluvat Fiskarsin taseessa lyhytaikaisiin saamisiin, mutta Villeroy & Boch esittää siirtosaamiset omana eränään.

4.2.4 Vastattavaa

Kuviossa 10 näkyy, että taseen vastattavaa erät on jaettu Fiskarsin taseessa kolmeen pääryhmään. Pääryhmät ovat oma pääoma, tilinpäätössiirtojen kertymä ja vieras pääoma, joka on jaettu pitkäaikaisiin ja lyhytaikaisiin velkoihin. Oma pääoma sisältää seuraavat alaryhmät: osakepääoma, arvonorostusrahasto, omat osakkeet, muut rahastot, edellisten tilikausien voitto sekä tilikauden voitto tai tappio. Pitkäaikaisiin velkoihin kuuluvat lainat rahoituslaitoksilta. Lyhytaikaisiin velkoihin kuuluvat seuraavat erät: lainat rahoituslaitoksilta, ostovelat, velat konserniyrityksille, verovelat, muut velat ja siirtovelat. (Fiskars Group. 2013.)

Vastattavaa

OMA PÄÄOMA	17				
Osakepääoma		77 510 200,00		77 510 200,00	
Arvonkorotusrahasto		3 789 720,00		3 789 720,00	
Omat osakkeet		0,00		-864 706,21	
Muut rahastot		3 204 313,18		3 204 313,18	
Edellisten tilikausien voitto		725 556 878,09		337 427 893,38	
Tilikauden voitto (tappio)		96 948 896,60		442 232 098,22	
Oma pääoma yhteensä		907 010 007,87	79 %	863 299 518,57	76 %
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	18	406 365,81		622 913,84	
VIERAS PÄÄOMA					
Pitkäaikainen	19				
Lainat rahoituslaitoksilta		52 499 658,69		63 868 804,00	
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä		52 499 658,69		63 868 804,00	
Lyhytaikainen					
Lainat rahoituslaitoksilta		100 621 583,70		15 621 992,49	
Ostovelat		891 213,50		485 350,16	
Velat konserniyrityksille	20	75 001 789,66		190 678 343,45	
Verovelat		1 934 028,63		1 022 583,06	
Muut velat		3 443 461,83		3 192 240,47	
Siirtovelat	21	3 005 956,70		3 911 084,03	
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä		184 898 034,02		214 911 593,66	
Vieras pääoma yhteensä		237 397 692,71	21 %	278 780 397,66	24 %
Vastattavaa yhteensä		1 144 814 066,39	100 %	1 142 702 830,07	100 %

Kuvio 10. Fiskarsin taseen vastattavaa (Fiskars Group. 2013.)

Taseen vastattavaa (kuvio 11) erät on jaettu Villeroy & Bochin taseessa seuraaviin pääryhmiin: oma pääoma, vastikkeetta saadut päästöoikeudet, varaukset, vieras pääoma, siirtovelat ja laskennalliset verovelat. Oma pääoma sisältää seuraavat alaryhmät: osakepääoma, omien osakkeiden nimellisarvo, liikkeelle laskettu pääoma, pääomarahasto, voittovarot ja bilanssivoitto. Varaukset on jaettu seuraaviin alaryhmiin: varaukset eläkkeistä ja vastaavista velvoitteista sekä muut varaukset. Vieras pääoma sisältää seuraavat alaryhmät: velat luottolaitoksille, ostovelat, velat saman konsernin yrityksille ja muut velat. (Villeroy & Boch AG. 2013.)

Passiva	Anhang	31. Dezember 2013		31. Dezember 2012	
		TEuro	TEuro	TEuro	TEuro
Eigenkapital					
Gezeichnetes Kapital		71.909		71.909	
Nennbetrag der eigenen Anteile		-4.309		-4.309	
Ausgegebenes Kapital	9		67.601		67.601
Kapitalrücklage			193.587		193.587
Gewinnrücklagen	10		38.513		38.513
Bilanzgewinn	11		14.882		12.949
			314.583		312.650
Sonderposten für unentgeltlich ausgegebene Emissionsrechte	12		134		158
Rückstellungen	13				
Rückstellungen für Pensionen und ähnliche Verpflichtungen		117.651		123.190	
Übrige Rückstellungen		47.669		59.024	
			165.320		182.214
Verbindlichkeiten	14				
Verbindlichkeiten gegenüber Kreditinstituten		51.092		51.099	
Verbindlichkeiten aus Lieferungen und Leistungen		22.852		24.178	
Verbindlichkeiten gegenüber verbundenen Unternehmen		47.486		47.665	
Übrige Verbindlichkeiten		15.155		11.357	
			136.585		134.299
Rechnungsabgrenzungsposten	15		58		65
Passive latente Steuern	16		3.602		3.961
			620.281		633.347

Kuvio 11. Villeroy & Bochin taseen vastattavaa (Villeroy & Boch AG. 2013.)

Taseen vastattavaa puolen erät ovat melko yhtenäiset molemmilla yrityksillä. Fiskars on jakanut vieraan pääoman lyhytaikaiseen ja pitkäaikaiseen pääomaan, mutta Villeroy & Bochin taseessa vieras pääoma esitetään yhtenä eränä. Toisin kuin Fiskars Villeroy & Boch esittää siirtovelat omana eränään taseen vastattavaa puolella. Fiskarsin taseessa siirtovelat kuuluvat lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan. Villeroy & Bochin taseesta löytyviä eriä saadut päästöoikeudet ja bilanssivoitto ei ole Fiskarsin taseessa.

4.2.5 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma kuvasi yrityksen muodostumista tilikaudella. Fiskars on laatinut tuloslaskelman käyttäen toimintokohtaista tuloslaskelmakaavaa (kuvio 12). (Fiskars Group. 2013.)

Emoyhtiön tuloslaskelma

euroa	Liite	2013	2012
Liikevaihto	2	25 152 433,21	25 962 621,01
Hankinnan ja valmistuksen kulut	4	-3 395 767,13	-3 927 128,83
Bruttokate		21 756 666,08	22 035 492,18
		86 %	85 %
Hallinnon kulut	4	-15 408 460,72	-18 796 184,84
Liiketoiminnan muut tuotot	3	60 620,46	225 550,48
Liiketoiminnan muut kulut	4	-24 720,35	-17 506,59
Liikevoitto		6 384 105,47	3 447 351,23
		25 %	13 %
Rahoitustuotot ja -kulut	7	81 948 269,76	428 965 488,50
Voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä		88 332 375,23	432 412 839,73
Satunnaiset erät	8	13 431 400,00	13 981 208,03
Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja		101 763 775,23	446 394 047,76
Tilinpäätössiirrot		216 548,03	402 847,14
Tuloverot	9	-5 031 426,66	-4 564 796,68
Tilikauden voitto (tappio)		96 948 896,60	442 232 098,22

Kuvio 12. Fiskarsin tuloslaskelma (Fiskars Group. 2013.)

Toisin kuin Fiskars Villeroy & Boch on laatinut tuloslaskelman käyttäen kululajikohtaista tuloslaskelmakaavaa (kuvio 13). (Villeroy & Boch AG. 2013.)

	Anhang	<u>2013</u> TEuro	<u>2012</u> TEuro
Umsatzerlöse	20	437.585	431.331
Veränderung der Erzeugnisbestände und andere aktivierte Eigenleistungen	21	-523	-1.826
Gesamtleistungen		437.062	429.505
Sonstige betriebliche Erträge davon Erträge aus der Währungsumrechnung 11.897 TEuro (Vj. 2.132 TEuro)	22	53.238	39.548
Materialaufwand	23	-207.477	-196.286
Personalaufwand	24	-108.867	-107.820
Abschreibungen auf immaterielle Vermögensgegenstände des Anlagevermögens und Sachanlagen	25	-10.538	-11.002
Sonstige betriebliche Aufwendungen davon Aufwendungen aus der Währungsumrechnung 9.520 TEuro (Vj. 3.194 TEuro)	26	-141.272	-137.863
Beteiligungsergebnis	27	2.100	6.787
Abschreibungen auf Finanzanlagen und auf Wertpapiere des Umlaufvermögens	28	0	0
Zinsergebnis, davon Erträge aus der Aufzinsung 3 TEuro (Vj. 165 TEuro) davon Aufwendungen a.d. Aufzinsung 6.929 TEuro (Vj. 8.092 TEuro)	29	-4.477	-5.566
Ergebnis der gewöhnlichen Geschäftstätigkeit		19.769	17.303
Außerordentliches Ergebnis	30	-2.787	-1.685
Steuern vom Einkommen und vom Ertrag davon Aufwand aus der Veränderung bilanzierter latenter Steuern -3.365 TEuro (Vj. -1.786 TEuro)	31	-5.189	-3.365
Jahresüberschuss		11.793	12.253
Gewinnvortrag aus dem Vorjahr		3.088	696
Bilanzgewinn		14.882	12.949

Kuvio 13. Villeroy & Boch in tuloslaskelma (Villeroy & Boch AG. 2013.)

4.2.6 Liitetiedot

Liitetietojen tarkoituksena oli täydentää ja eritellä tilinpäätöksessä esitettyjä tietoja. Tilinpäätöksen liitetiedoissa annetaan lisäksi selvityksiä yksittäisistä taseen ja tuloslaskelman eristä. Liitetiedoissa yritys täydentää tilinpäätöksessä annettuja tietoja ja esittää miten tilinpäätöksessä esitetyt erät ovat muodostuneet.

Fiskars on esittänyt tilinpäätöksessä seuraavat liitetiedot:

- tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot
- tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot
- taseen vastaavia ja vastattavia koskevat liitetiedot
- tuloveroja koskevat liitetiedot

- vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot
- tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot
- henkilöstön ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot
- muissa yrityksissä olevia omistuksia koskevat liitetiedot (Fiskars Group. 2013).

Villeroy & Boch on esittänyt tilinpäätöksestä liitetietoina:

- tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot
- tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot
- taseen vastaavia ja vastattavia koskevat liitetiedot (Villeroy & Boch AG. 2013).

Molempien yritysten liitetiedot ovat hyvin kattavat ja erittäin tarkasti laaditut. Sekä Fiskars että Villeroy & Boch esittävät liitetietojen alussa tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot, joissa on kerrottu tilinpäätöksen laatimisesta, miten tietyt erät ovat laskettu tai miten jotkut erät on arvostettu. Tämän jälkeen molemmat yritykset ovat esittäneet tasetta ja tuloslaskelmaa koskevat hyvin yksityiskohtaiset liitetiedot. Molempien maiden lainsäädäntö velvoittaa kirjanpitovelvollista antamaan tietyistä taseen ja tuloslaskelman eristä hyvin yksityiskohtaista tietoa. Tietyt taseen ja tuloslaskelman erät ovat erittäin selkeästi esitetty liitetiedoissa, joten ulkopuolinenkin tarkastelija saa selville miten erät ovat muodostuneet. (Fiskars Group. 2013; Villeroy & Boch AG. 2013.)

4.2.7 Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelmasta kävi ilmi varojen hankinta ja käyttö tilikaudella. Suomessa kirjanpitolain mukaan rahoituslaskelma tuli liittää tilinpäätökseen siinä tapauksessa, kun kyseessä on esimerkiksi julkinen osakeyhtiö tai suuri kirjanpitovelvollinen. Tämä tarkoittaa sitä, että Fiskarsin tulee liittää rahoituslaskelma osaksi tilinpäätöstä. Fiskarsin laatimasta rahoituslaskelmasta käy ilmi liiketoiminnan rahavirta, investointien rahavirta ja rahoituksen rahavirta. Fiskars on laatinut rahoituslaskelmansa noudattaen kirjanpitoasetuksen määräyksiä. (Fiskars Group. 2013.)

Saksassa ainoastaan pääomamarkkinoille suuntautuneen pääomayhtiön tulee laatia rahoituslaskelma osana tilinpäätöstä. Tämä tarkoittaa sitä, että Villeroy & Boch ei ole laatinut rahoituslaskelmaa osana Saksan kauppalain mukaista tilinpäätöstä.

4.2.8 Toimintakertomus

Fiskars on liittänyt toimintakertomuksen tilinpäätökseensä. Toimintakertomusta laadittaessa yritys on noudattanut kirjanpitolain vaatimusta toimintakertomuksen sisällöstä. Kirjanpitolain vaatimusten mukaan Fiskarsin toimintakertomus sisältää muun muassa yksityiskohtaista tietoa yrityksen liiketoiminnan, liikevaihdon ja -tuloksen, toimintasegmenttien ja liiketoiminta-alueiden kehitymisestä tilikaudella, merkittävimmät riskit sekä epävarmuustekijät ja arvioin liiketoiminnan kehitymisestä tulevaisuudessa. Edellisten tietojen lisäksi toimintakertomuksessa on annettu selvitys keskeisistä tunnusluvuista, henkilöstöstä, tutkimuksesta ja kehityksestä, rahavaroista, käynnissä olevista oikeustapauksista, liiketoimintaan vaikuttaneet tekijät ja tiedot osakkeista, osakkeenomistajista, yhtiökokouksesta ja hallituksesta. (Fiskars Group. 2013.)

Myös Villeroy & Boch on liittänyt toimintakertomuksen osaksi tilinpäätöstä. Villeroy & Bochin toimintakertomus on todella laaja ja erittäin tarkasti ja perusteellisesti laadittu. Yrityksen toimintakertomuksessa on annettu selvitys merkittävimmistä tapahtumista tilikaudella, taloudellisesta tilanteesta, rahavaroista, osakkeista, tuloksen muodostumisesta, liikevaihdosta, tutkimuksesta, kehityksestä ja suuremmista investoinneista, hallituksesta ja hallinnointitavasta sekä palkkaus- ja palkitsemisjärjestelmästä sekä henkilöstöstä ja ympäristöstä. Toimintakertomus sisältää myös arvion tulevaisuuden näkymistä ja mahdollisuuksista, selvityksen riskeistä (kuten luottoriskit, maksuvalmiusriskit, markkinariskit, toimialakohtaiset riskit) ja epävarmuustekijöistä sekä riskienhallinnan keinot, tuomioistuimien päätökset ja niistä aiheutuneet korvaukset ja menettelyt. Tämän lisäksi toimintakertomuksessa on kerrottu sisäisen tarkastuksen tehtävät ja tavoitteet, yrityksen liiketoimintamalli, yhtiön liiketoimintasegmentit ja selvitetty yhtiön haara-liikkeiden, sivukonttoreiden ja tehtaiden sijainnit sekä lukumäärät. (Villeroy & Boch AG. 2013.)

Edellisten tietojen lisäksi Villeroy & Bochin toimintakertomukseen on liitetty yhtiön laillisten edustajien lausunto siitä, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yrityksen varoista, taloudellisesta asemasta, sijoituksista, liiketuloksesta sekä selvityksen merkittävimmistä liiketoimintariskeista. Yhtiön lailliset edustajat ovat vahvistaneet sen, että toimintakertomus sisältää yksityiskohtaista tietoa tärkeimmistä tapahtumista tilikaudella, arvioin toiminnan kehitymisestä, ja tulevaisuuden mahdollisuuksista. (Villeroy & Boch AG. 2013.)

Molempien yritysten toimintakertomuksissa esitetyt asiat ovat melko yhtenäisiä. Molemmat yritykset ovat kuvanneet toimintakertomuksessa liiketoiminnan kehittymistä tilikaudella, kertoneet tulevaisuudennäkymistä, antaneet selvityksen riskeistä ja epävarmuustekijöistä, kuvanneet tuloksen muodostumista sekä yrityksen taloudellista asemaa. Edellisten tietojen lisäksi Fiskars ja Villeroy & Boch ovat toimintakertomuksessa antaneet tietoa muun muassa henkilöstöstä, kehitys- ja tutkimustoiminnasta ja yrityksen hallinnosta.

Villeroy & Bochin toimintakertomus on kuitenkin laajempi ja perusteellisemmin laadittu verrattuna Fiskarsin toimintakertomukseen. Eriyisen laajasti ja kattavasti Villeroy & Boch on käynyt läpi kaikki mahdolliset riskit, joita vastaan yritys suojautuu ja taistelee sekä kertonut, miten näitä riskejä pyritään minimoimaan ja ehkäisemään. Villeroy & Bochin toimintakertomuksessa on esitetty myös muun muassa seuraavat tiedot, joita ei löydy Fiskarsin toimintakertomuksesta: haaraliikkeet, sivukonttorit ja tehtaat, palkkaus- ja palkkiojärjestelmän periaatteet, sisäisen tarkastuksen tehtävät ja tavoitteet sekä yhtiön laillisten edustajien lausunto tilinpäätöksen oikeasta ja riittävästä kuvasta.

5 Yhteenveto tutkimistuloksista ja johtopäätökset

Tälle opinnäytetyölle oli asetettu monia tavoitteita. Opinnäytetyön päätavoitteena oli perehtyä yleisesti sekä suomalaiseen että saksalaiseen kirjanpitoon ja tilinpäätökseen. Olin asettanut myös tavoitteekseni löytää keskeiset erot kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä näiden valitsemani kohden maan väliltä. Henkilökohtaisesti halusin syventää osaamistani kirjanpidosta ja tilinpäätösstandardeista Suomessa ja tutustua saksalaiseen kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntöön.

Tutkimusta aloittaessani toin esille tutkimusongelman, johon halusin löytää vastauksen. Olin määritellyt tutkimusongelmaksi seuraavan: miten kirjanpito ja tilinpäätös eroavat Suomessa ja Saksassa? Vastausta tutkimusongelmaan hain useamman tutkimuskysymyksen avulla sekä vertaamalla kahden kohdeyrityksen tilinpäätöksiä keskenään. Seuraavaksi käsittelen niitä asioita, jotka ilmenivät tutkimuskysymyksiä selvittäessäni.

5.1 Keskeiset asiat kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä Suomessa ja Saksassa

Tutkimuksessa selvisi, että Suomessa ja Saksassa lainsäädäntö sekä kirjanpidon yleiset periaatteet ohjaavat kirjanpitoa ja tilinpäätöksen laatimista. Kirjanpidon yleisiä periaatteita ei ole laissa selkeästi määritelty. Saksassa kauppalaki velvoittaa kirjanpitovelvollista noudattamaan kirjanpidon yleisiä periaatteita, jotka ovat pääpiirteittäin samat molemmissa maissa. Periaatteisiin kuuluu muun muassa jatkuvuuden periaate, selkeyden ja havainnollisuuden periaate sekä varovaisuuden periaate.

Sekä Suomessa että Saksassa tilinpäätös laaditaan kyseisen maan tilinpäätöskäytännön mukaan. Molemmissa maissa kirjanpitovelvollisen tulee antaa tilinpäätöksessä oikeat ja riittävät tiedot taloudellisesta asemasta ja tuloksesta tilikaudella. Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetaan Suomessa ja Saksassa yleisiä tilinpäätösperiaatteita. Tilinpäätöksen tulee olla muun muassa selkeä ja totuudenmukainen, johdonmukaisesti laadittu ja vertailukelpoinen edellisten tilinpäätösten kanssa.

5.2 Asetukset, säädökset ja lait

Tutkimustuloksissa selvisi, että kirjanpitoa ohjaavissa laeissa, säädöksissä ja asetuksissa on suuri eroavaisuus Suomessa ja Saksassa. Suomessa kirjanpidon normatiivisen perustan muodostavat kirjanpitolaki ja -asetus sekä runsas määrä muita lakeja, ministeriöiden päätöksiä sekä asetuksia. Kirjanpitolaki on väistynyt laki. Jos muualla lainsäädännössä säädetään toisin, kirjanpitolaki väistyy. Saksassa kirjanpidon normatiivisen rakenteen muodostavat kauppa- ja verolainsäädäntö, jota täydentävät yleisesti hyväksytyt kirjanpitoperiaatteet.

Molemmissa maissa toimii kirjanpitoa edistävä toimielin. Molemmissa maissa toimielimien yksi tärkeimmistä tehtävistä on antaa kirjanpitovelvollisille määräyksiä, suosituksia ja neuvoja. Yleisesti hyväksytyillä kirjanpitoperiaatteilla on sekä Suomessa että Saksassa tärkeä merkitys.

5.3 Pakolliset tilinpäätösdokumentit Suomessa ja Saksassa

Tutkimusta tehdessä selvisi, että pakollisissa tilinpäätösdokumenteissa on eroa Suomessa ja Saksassa. Suomessa kirjanpitovelvollinen liittää tilinpäätökseen taseen, tu-

loslaskelman, rahoituslaskelman sekä tilinpäätöksen liitetiedot. Kirjanpitovelvollisen tulee liittää tilinpäätökseen myös toimintakertomus, joka ei kuitenkaan ole varsinainen osa tilinpäätöstä.

Tutkimuksen mukaan Saksassa yhtiömuoto vaikuttaa tilinpäätöksen sisältöön. Kaikille kirjanpitovelvollisille pakolliset tilinpäätösasiakirjat ovat tase ja tuloslaskelma. Lain mukaan pääomayhtiöt liittävät tilinpäätökseen vielä tilinpäätöksen liitetiedot sekä toimintakertomuksen. Mikäli kyseessä on julkisesti noteerattu pääomayhtiö, edellisten dokumenttien lisäksi tilinpäätökseen sisältyy rahoituslaskelma ja selvitys oman pääoman muutoksista.

Pakollisissa tilinpäätösdokumenteissa on siis melkoinen eroavuus. Suomessa kirjanpitovelvollisen tulee liittää tilinpäätökseen useampi tilinpäätösasiakirja kuin Saksassa. Suomessa rahoituslaskelma, tilinpäätöksen liitetiedot sekä toimintakertomus ovat pakollisia kaikille kirjanpitovelvollisille, Saksassa vain tietyt kirjanpitovelvolliset liittävät edellä mainitut dokumentit tilinpäätökseensä.

5.4 Tärkeimmät erot ja yhtäläisyydet Suomen ja Saksan tilinpäätöksessä

Tutkimuksen mukaan tilinpäätöksessä on eroa Suomessa ja Saksassa pakollisten tilinpäätösasiakirjojen lisäksi myös muissa tilinpäätösdokumenteissa. Tasekaavoja on vain yksi ja tasekaava on lähes samanlainen Suomessa ja Saksassa. Sen sijaan Suomessa on viisi tuloslaskelmakaavaa, kun taas Saksassa kaavoja on vain kaksi. Saksassa tuloslaskelman voi laatia joko kululajikohtaisena tai toimintokohtaisena. Suomessa käytettyin tuloslaskelmakaava on kululajikohtainen tuloslaskelma.

Suomessa laissa on annettu tarkat säädökset taseen ja tuloslaskelman esittämistavasta. Saksassa ohjeet taseen ja tuloslaskelman esittämistavasta ovat epämääräisemmät. Tutkimuksesta kävi ilmi, että tilinpäätöksen muut asiakirjat, liitetiedot, rahoituslaskelma ja toimintakertomus ovat lähes identtisiä molemmissa maissa.

5.5 Suurimmat erot ja yhtäläisyydet kohdeyritysten tilinpäätöksissä

Kohdeyritysten tilinpäätöksiä tutkittaessa kävi ilmi, että tilinpäätökset ovat melko yhtäläiset. Eroavaisuuksia löytyi tilinpäätösasiakirjoissa. Saksalainen yritys ei ollut liittänyt

Saksan tilinpäätöskäytännön mukaan rahoituslaskelmaa osaksi tilinpäätöstä, kuten suomalainen yritys oli Suomen tilinpäätöskäytännön mukaan. Taseen ja tuloslaskelman esittämistavassa oli sekä yhtäläisyyksiä että eroja. Saksalainen yritys oli laatinut tuloslaskelman käyttäen kululajikohtaista tuloslaskelmaa, mutta suomalainen yritys oli laatinut tuloslaskelman toimintokohtaista tuloslaskelmakaavaa käyttäen. Yritysten tilinpäätösten liitetiedot sekä toimintakertomukset olivat erittäin laajat ja informatiiviset. Saksalainen yritys oli laatinut kattavamman ja yksityiskohtaisen toimintakertomuksen suomalaisen yritykseen verrattaessa.

Kaiken kaikkiaan tutkimuksesta kävi ilmi, että suomalainen ja saksalainen kirjanpito- sekä tilinpäätöskäytäntö ovat melko samanlaiset. Kovinkaan paljon eroavaisuuksia ei ole ja tutkimuksessa esille tulleet eroavaisuudet ovat loppujen lopuksi suhteellisen pieniä.

5.6 Validiteetti ja reliabiliteetti

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan validiuden ja reliaabeliuden avulla. Reliaabelius tarkoittaa tutkimuksen mittaustulosten toistettavuutta eli sitä, kuinka luotettavat tulokset ovat. Kun kaksi arvioijaa päätyy samaan tulokseen tai jos yhden henkilön tuloksia tutkittaessa saadaan eri tutkimuskerroilla sama tulos, voidaan tutkimustulokset todeta reliaabeleiksi. Validiudella tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä oli tarkoituskin mitata eli tutkimuksen pätevyyttä. Tutkimuksen tuloksia täytyy pitää tosina, pätevinä ja todenmukaisina, jotta tutkimus on validi. (Hirsijärvi ym. 2009, 231–232.)

Opinnäytetyössäni olen käyttänyt suurimmaksi osaksi painettua, ajan tasalla olevaa kirjallisuutta, internetistä löydetyn aineiston ohella. Painetusta kirjallisuudesta olen pyrkinyt käyttämään viimeisimpiä painoksia tiedon ajantasaisuuden ja luotettavuuden varmistamiseksi. Suurin osa työni aineistosta perustuu lainsäädäntöön. Lakitekstiin viittaaminen sekä lainsäädännön referoiminen varmistaa myös osaltaan sen, että voin pitää opinnäytetyöni tuloksia luotettavina.

Työtäni voi pitää myös validina. Opinnäytetyöni perustana toimivat laadittu tutkimusongelma sekä tutkimusongelmaa tukevat tutkimuskysymykset. Työssäni sain mitattua sitä mitä oli tarkoituskin ja sain tekemäni tutkimuksen avulla vastauksen asettamaani tutkimusongelmaan ja tutkimuskysymyksiin. Valitsemani laadullinen tutkimusmenetelmä

tuotti oleellista ja juuri työhöni tarvitsemaa tietoa sekä mahdollisti syvällisen perehtymisen aiheeseen. Voin todeta, että työn pätevyys on hyvällä tasolla.

5.7 Opinnäytetyön prosessin arviointi

Opinnäytetyöprosessi on ollut raskas, mutta samalla opettavainen kokemus. Opinnäytetyön aihe muotoutui pikkuhiljaa työtä tehdessä. Varsinkin työn loppuvaiheessa minulla oli paljon selkeämpi kokonaiskuva työstä kuin työtä aloittaessani. Valitsemani opinnäytetyöaihe on ollut todella mielenkiintoinen ja haastava. Haastavin osuus työssäni oli saksankielisen tekstin kääntämisessä. Tekstin kääntäminen, etenkin lakitekstin, vei huomattavasti enemmän aikaa kuin mitä olin alun perin luullut tarvitsevani. Tämä aiheutti osaksi sen, että opinnäytetyöprosessi venyi tarkoitettua pidemmäksi. Koen kuitenkin, että prosessi sujui kokonaisuutena ihan hyvin.

Jatkotutkimuksena voisi tehdä laajemman yksityiskohtaisemman kartoituksen tilinpäätöksen eroista ja yhtäläisyyksistä tai esimerkiksi vertailla useamman yrityksen tilinpäätöksiä keskenään. Tällä tavoin suomalaisen ja saksalaisen kirjanpidon sekä tilinpäätöksen erot ja yhteneväisyydet tulisivat entistä selvemmin esille.

Lähteet

Anhang. 2014. Wirtschaftslexikon24.com.

[Http://www.wirtschaftslexikon24.com/d/anhang/anhang.htm](http://www.wirtschaftslexikon24.com/d/anhang/anhang.htm). Luettu 8.4.2014.

Coenenberg, Adolf G. & Haller, Axel & Schultze Wolfgang 2012. Jahresabschluss und Jahresabschlussanalyse. 22., uudistettu painos. Schäffer-Poeschel Verlag, Stuttgart.

Details - DRS 2 - Kapitalflussrechnung. 2014. Deutsches Rechnungslegungs Standards Committee e.V 2014.

[Http://www.drsc.de/service/drs/standards/?ixstds_do=show_details&entry_id=3](http://www.drsc.de/service/drs/standards/?ixstds_do=show_details&entry_id=3). Luettu 19.9.2014.

Deutsches Rechnungslegungs Standards Committee e.V 2012. Jahresbericht 2012.

[Http://www.drsc.de/docs/annual_reports/2012/130322a_drsc_gebe2012_online_2.pdf](http://www.drsc.de/docs/annual_reports/2012/130322a_drsc_gebe2012_online_2.pdf). Luettu 8.1.2014.

Fiskars Group 2013. Fiskars Group vuosikertomus 2013.

[Http://annualreport2013.fiskarsgroup.com/filebank/2191-Fiskars_Vuosikertomus_2013.pdf](http://annualreport2013.fiskarsgroup.com/filebank/2191-Fiskars_Vuosikertomus_2013.pdf). Luettu 20.9.2014.

Group. 2014. Villeroy & Boch AG. [Http://www.villeroyboch-group.com/en/about-villeroy-boch/group.html](http://www.villeroyboch-group.com/en/about-villeroy-boch/group.html). Luettu 8.10.2014.

Grundsätze ordnungsmäßiger Bilanzierung. 2014. Rechnungswesen -Portal.de.

[Http://www.rechnungswesen-portal.de/Fachinfo/Grundlagen/Grundsaeetze-ordnungsgemaesser-Buchfuehrung-GoB.html](http://www.rechnungswesen-portal.de/Fachinfo/Grundlagen/Grundsaeetze-ordnungsgemaesser-Buchfuehrung-GoB.html). Luettu 29.9.2014.

Grundsätze ordnungsmäßiger Buchführung (GoB). 2013. Buchhaltung lernen.

[Http://buchhaltung-lernen.de/grundsaeetze-ordnungsgemaesser-buchfuehrung-gob.html](http://buchhaltung-lernen.de/grundsaeetze-ordnungsgemaesser-buchfuehrung-gob.html). Luettu 5.3.2013.

Handelsgesetzbuch 10.5.1897.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Tammi, Helsinki.

Ihantola, Eeva-Mari & Leppänen, Pasi & Kuhanen, Hanna & Sivonen, Irene 2012. Yrityksen kirjanpito. Perusteet ja sovellusharjoitukset 3., uudistettu painos. Gaudeamus, Helsinki.

Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.

Kirjanpitolautakunta. 2013. Työ- ja elinkeinoministeriö. Päivitetty 18.1.2013.

[Http://www.tem.fi/yritykset/kirjanpito/kirjanpitolautakunta](http://www.tem.fi/yritykset/kirjanpito/kirjanpitolautakunta). Luettu 5.1.2014.

Leppiniemi, Jarmo & Kaisanlahti, Timo 2014. Liikekirjanpito. Talentum Media. Ilmestynyt ensimmäisen kerran 1985. Päivitetty 23.10.2014.

[Http://fokus.talentum.fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/BADBGXGTBF#kohta:5.\(\(20\)LAINS\(\(c4\)\)\(\(c4\)D\(\(c4\)NT\(\(d6\)\)\(\(20\)JA\(\(20\)SEN\(\(20\)TULKINTAPERIAATTEET\(\(20](http://fokus.talentum.fi.ezproxy.metropolia.fi/teos/BADBGXGTBF#kohta:5.((20)LAINS((c4))((c4)D((c4)NT((d6))((20)JA((20)SEN((20)TULKINTAPERIAATTEET((20)

Leppiniemi, Jarmo & Kykkänen, Tapani 2009. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 6., uudistettu painos. WSOY, Helsinki.

Lindfors, Hannele 2011. Kirjanpito käytännönläheisesti. Helsingin seudun kauppakamari, Helsinki.

Nivalainen, Henri 2010. Venäläisen ja länsimaalaisen kirjanpidon eroavaisuudet konsernitilinpäätöksessä. Opinnäytetyö. Laurea ammattikorkeakoulu.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/21378/Nivalainen_Henri.pdf?sequence=1. Luettu 10.9.2013.

Opinnäytetyöohje 2013. Opinnäytetyöryhmä. Metropolia Ammattikorkeakoulu, liiketalouden koulutusohjelma. Vantaa.

Saksan ja Suomen taloussuhteet. 2014. Saksan Helsingin-suurlähetystö.
http://www.helsinki.diplo.de/Vertretung/helsinki/fi/05_20Wirtschaft/Aussenwirtschaftsfoerderung/_Aussenwirtschaftsfoerderung.html. Luettu 10.9.2014.

Salmi, Ilari 2012. Mitä tilinpäätös kertoo? Edita, Helsinki.

Seppälä, Arto 2009. Implementation of IFRS in Finland and in the UK. Opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/3050/Seppala_Arto.pdf?sequence=1. Luettu 10.9.2013.

Tomperi, Soile 2013a. Kehittyvä kirjanpitotaito. 14., uudistettu painos. Edita, Helsinki.

Tomperi, Soile 2013b. Yrityksen taloushallinto 1. Kirjanpidon ja tilinpäätöksen perusteet. 10., uudistettu painos. Edita, Helsinki.

Tuomi-Sorjonen, Pia 2013. Kirjanpito, tilinpäätös ja verotus. Sanoma Pro, Helsinki.

Ulkomaankauppa. 2014. Saksalais-suomalainen Kauppakamari.
<http://www.dfhk.fi/fi/saksa/ulkomaankauppa/>. Luettu 10.9.2014.

Ullrich, Daniela 2012. The usage of IFRS in Finland and Germany. Opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/40680/Ullrich_Daniela.pdf?sequence=1. Luettu 10.9.2013.

Villeroy & Boch AG. 2013. Jahresabschluss zum 31. Dezember 2013 Villeroy & Boch AG (HGB). http://www.villeroyboch-group.com/fileadmin/upload/ir/documents/HV2014/VuB_AG_Jahresabschluss_und_Lagebericht_2013.pdf. Luettu 4.4.2014.

von Eitzen, Bernd & Zimmermann, Martin 2013. Bilanzierung nach HGB und IFRS 2, uudistettu painos. HDS-Verlag, Weil im Schönbuch.

